

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un aa. . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERTIUNILE

se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Lee
deschis costă șirul 20 li.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

E pur și muove.

Arad, 5 iunie

(*) Să cităm:

Din adâncimi milenare a reapărut fără de veste o serie de figuri din cele mai sinistre: bestialul Caligula, furibundul Nero, crunții Borgia și umbrele lor întunecate s'au prins eri în danț macabru în jurul unui demn tovarăș din veacul nostru, în jurul contelui Tisza. Sau: Un mizerabil, un om de nimica, întovărășit cu un nebun notoric, foarte primejdios pentru siguranța publică, au deslănțuit teroarea și necinstea asupra constituției, au frământat cu călcăiele lor intinate și au zdrobit cu hordele lor de nebuni și de călai, toate legile fundamentale ale constituției, întronând în locul lor dreptul exclusiv al pumnului, al forței bestiale, al teroarei sângeroase. Sau: Constituția e puzderii de bucățele murdare, pe cari anarhia intrupată în persoana contelui Tisza, le-a aruncat în gunoi... Și în sfârșit: Parlamentul creiat de Francisc Deák, Iosif Eötvös, Dezider Szilágyi și de alții de talia lor, a ajuns azi o rușine a globului și ceea ce mai lipsește pentru deplinătatea căderii lui, e să fie contopit în Reichsrathul austriac, iar bărbații cari i-au făcut cununia de slavă: un Apponyi, Andrásy, Iusth etc., să fie spânzurați cu toții pe crestele celor trei piscuri simbolice ale emblemei...

Acesta este, în copie palidă, stilul ziarelor de opoziție, azi, după teroarea aplicată de contele Tisza în ședința de eri a

camerii. E un cor de glasuri stridente, de țipete întăritate întreagă presa ungurească, dar din aceasta bizară învălmășeală de glasuri — foarte semnificativ pentru psihologia situației — țîșnește biruitoare totuși raza roșă a rodomontadelor socialiste. Numai două ziare clipește preșumțioase de după ochelarii lor de academiciene consumate: „Az Ujság” și „Budapesti Hirlap”.

Ele nu văd în faptele contelui Tisza decât o represiune teroristă deplin justificată de teroarea anticipată vreme de aproape doi ani din partea opoziției. Și atitudinea acestor ziare ne pare nouă singură refrângând sinceritate. Ele nu se bocesc pe „ruinele parlamentului maghiar”, pentru că nu pot să aperseapă căderea acestui parlament, a cărui expresie o găsim firească chiar și în cadrele evenimentelor de eri și a celor de azi. Câtă vreme autorii morali ai întâmplărilor din aceste două zile sunt cei mai probați și cei mai conștii reprezentanți ai aspirațiilor maghiare în monarhie. — ziarele cari reprezintă și ele tot atât de conștiente aceste aspirații n'au cuvânt să se îngrijoreze de sparta „parlamentului maghiar”. Atitudinea lor e consecventă.

Nu tot așa a ziarelor pretinse democratice, ca „Pesti Hirlap” de pildă și cu atât mai mult nu atitudinea ziarului socialist. Involburarea presei kossuthiste o înțelegem, căci șefii ei politici au fost doar paratonerii ședințelor de eri și de azi, nu înțelegem însă pentru ce ziarele socialiste și cele democratice strigă că s'a zdrobit constituția, și că s'a prăbușit parlamentul,

când și ele au mărturisit întotdeauna împreună cu noi artificialitatea acestei constituției și a acestui parlament. Și dacă ar fi să credem în sinceritatea lor din trecut, ele ar trebui să sărbătorească clipa de năruire a unui așezământ, care a adăpostit întotdeauna mai curând feudalismul, reacțiunea și despotismul de rasă decât spiritul avăratului constituționalism. De ce se plâng, când într'un moment de superbă ironie a sorții, măsurile de violență și intoleranță ce s'au aplicat de atâtea ori împotriva noastră, a celor cu voința înăbușită de acest constituționalism simulacru, au ajuns să fie aplicate și împotriva acelor, cari n'au știut decât să aplaude veșnic terorizarea deputaților și a alegătorilor noștri. Și ce teroare a fost aceea aplicată, de pildă la Mărgineni, în compartie cu teroarea de eri, care a avut prea multă condescendență pentru deputații escortați din cameră, decât să li-se fi putut clinti un fir de păr măcar! De ce n'au avut aceste brave combatante ale teroarei nici un cuvânt de desaprobare pe timpul, când un Ștefan Rakowsky de pildă a aplicat în aceeași cameră și secundat de aprobările generale ale camerii, teroarea parlamentară împotriva deputaților noștri și a deputaților croați!

Dar Budapesta e inundată de 20 de mii de soldați, de polițiști și — de jandarmi. Siluctele întunecate ale jandarmilor dau acum vastelor piețe și bulevarde din capitală o nuanță — idilică. Și conducerea maselor de proletari din capitală lansează apeluri pentru o „iminentă” lup-

VISUL.

Era pe vremea când flăcării

Nenorocitei Basarabii

Pleca să moară 'n foc și sabii,

Să moară pe pământ străin,

Cu să susțină jugul crunt,

C'asa e dată la Român:

Avui un vis misterios

Și negrăit de dureros.

Părea că stau în așteptare

În noaptea adâncă neclintit

Privind pierdut spre răsărit

Cu teamă și fiori în sân,

Privind pierdut cătră hotare,

Hotare neamului român.

Și nu știu ce s'a petrece,

Și nu'mi dau seama ce aștept,

Der presimțea fiorul roșu,

Ce'mi străbătea durutul piept,

„Că nu e semn de bucurie,

„Ci-i semn de greu și de urgie”.

Deodată se 'nroșește zarea,

Și izbucnind dela un loc,

Deasupra scumpei Băsarabii,

Se 'naltă suluri lungi de foc.

Și ce aud — mă 'neacă julca

Și izbucnesc deodată'n plâns —

Trecea înfiorînd văzduhul

Un gemet prelungit și stâns.

Și m'am trezit scaldat în lacrimi,

Plângând cu hohote nebune,

Și sbuciumul nu pt a'l spune,

Și nu'l cuprind, nu'l înțeleg —

Gemea înăbușită 'n suflet

Durerea unui neam întreg.

Ianuarie 1905.

Alcor.

Cea din urmă întâlnire cu Björnson

de Peter Nansen.

Autorul articolului e un cunoscut scriitor danez și directorul unei case mari de editură, în care s'au publicat mai toate operile lui Björnson. Întâlnirea avu loc în stația din Copenhaga.

Nota trad. D. Larungu.

Poetul bolnav zăcea în canapeaua-i în vagonul salon, care-l strămuta din Nordul cenușiu, rece către Parisul cu soare. Peronul foarte animat — de hamali, de băieți cu ziare și portari de oteluri, de tinere fete zglobii, de negustori preocupați și certăreși. Mișcarea și zvoana își făcea drum și în vagonul bolnavului. Curieri veneau și se duceau. Telegrama și flori se înmănuau. Mici lucruri, uitate în Christiania, aveau să fie cumpărate pentru restul călătoriei. Trebuia să se gate de prânz pentru o mare suită, cuprinzând chirurg, îngrijitoare și mde.

Dar Björnson parcă n'ar fi auzit nimic. Sgomotul trecea nevăgat în seamă.

Acolo zăcea el — cel mai de frunte pe care Nordul îl cunoscuse vre-odată, regele vieții în călătoria morții, odihnind pe canapeaua improvizată ca pe un pat de mărire. Noi stam în juru-i — câțiva prieteni danezi, împreună cu ambasadorul Norvegiei, care veni să-i aducă respectele țării sale. Ambasadorul, un foarte înzestrat și distins

tă decisivă. Și s'ar părea că suntem iarăși în ajunul unei revoluții...

Ciudad, însă... În țară, ca și în capitală, e pretutindeni liniște. Fețele senine și consumatori de capușinare veseli că pot să picure în plictiseala lor somnolentă câteva emoții mai vii, cetind interesante lucruri din cameră. Prestigiul contelui Tisza crește și curajul cu care și-a jucat rolul e apreciat în exclamații de admirație. Contele Tisza s'a dovedit mai presus de toate un mare psiholog. A înțeles că nu pot să existe mijloace atât de extreme, încât să nu poată fi aplicate acolo, în acea faimoasă „cameră maghiară.”

Nu, — opinia publică ungurească, n'are în realitate decât să se bucure de noua cucerire a aspirațiilor ei, prin adoptarea reformelor militare. Adevărata iconă a situației politice ungurești e cea dată în primarticolul nostru de ieri. Noi o vedem cel puțin atât de clar ca contele Tisza, pentru că noi o privim din perspectiva intereselor monarhiei și putem să-i cuprindem toate întinderile, fiind noi, în baza programului nostru loial, foarte obișnuiți cu această singură clară perspectivă. Dar contele Tisza, — tocmai fiindcă e o personalitate mai superioară între potrivnicii noștri — a văzut și el adevărata situație și noi găsim, că el a procedat mai mult decât toți, în conformitate cu interesele maghiarismului.

Și dacă, prin îndrăzneala lui de-a asigura aceste interese prin acte de teroare parlamentară, contele Tisza a obținut și un rezultat neintenționat: acela de-a fi făcut să erumpă toată putreziciunea parlamentului mincinos și să-l precipite astfel cu o zi mai curând în abizul fărădelegilor ce a săvârșit, — el, contele Tisza, nu poate fi făcut răspunzător, pentru că nu el, ci fatalitatea răsbunătoare i-a îndrumat pașii, — legi mai presus de conștiința lui i-au inspirat hotărârile...

Sunt legile evoluției aceste și impulsul lor se resimte viu în toate evenimentele ce se succed azi într'o goană caleidoscopică. Sunt preludiile marilor prefaceri ce trebuie

să urmeze în curând, pentru că întocmirile minciunii sunt putrede azi până'n temelie. Simțim că solul se clatină, în undulații înfricoșate, — simțim că trebuie să urmeze sguduiri cu mult mai hotărâtoare și repetăm:

E pur și muove!

Lukács — despre reforma electorală. Interbat de partizanii săi, că n'are oare de gând să-și schimbe, după cele întâmplate în cameră, punctul de vedere cu privire la reforma electorală, ministrul-președinte a declarat: „Punctul meu de vedere e neschimbat și se cuprinde lămurit în răspunsul ce am dat lui Francisc Kossuth. (Publicat și de noi în numărul de ieri al ziarului nostru. N. Red.) N'am văzut în dreptul electoral niciodată un mijloc de „corțesire” și mă voi năzui să fac un proiect care să răspundă pretențiilor democratice și liberale, dar mai presus de toate împrejurărilor speciale ale țării noastre.

Impresiile evenimentelor dela Budapesta în Austria. Vestea, că proiectele militare au fost votate pe neașteptate în camera ungară, a făcut o vie surpriză în cercurile politice din Viena. Ziarul *Zeit* scrie următoarele aprecieri adevărate: „Contele Tisza a dovedit că se poate distruge în timp de-o jumătate de oră rezistența opoziției coalitate. Un parlament, a cărui majoritate se poate recruta pe cale de tactică, nu poate să mai aibă nici o importanță politică și peste un asemenea parlament putem trece liniștiți la ordinea zilei”.

Președintele camerei austriace, d. *Sylvester*, a declarat, că de-acum proiectele militare trebuie trecute repede și prin camera austriacă. Președintele delegației austriace s'a rostit în acelaș sens.

Femeie deputat în dieta Boemiei. În parlamentul din Budapesta și-a scris ieri oligarhia maghiară cea mai strălucită pagină din seria nesfârșită de cuceriri „naționale” ce dela Deák înceacă an de an a știut câștiga în contul unității monarhiei și pe spinarea popoarelor nemaghiare din țară. Mâna de fier a lui Tisza cu o singură lovitură a cucerit în ședința de ieri a camerei ungare, pe seama națiunii sale și mai ales a clasei din care face parte, mai mult, decât armate întregi în războaie de ani de zile.

Și e deosebit de semnificativ că în timp ce în

Ungaria se fac cele din urmă eforturi pentru apărarea unei situații privilegiate, prin intronarea reacționarismului medieval și a absolutismului rusesc, — în nemijlocita noastră apropiere, într'o țară al cărei domnitor poartă pe cap și coroana Ungariei, în Boemia spiritul democratic tinde să ajungă, în cel mai scurt timp, stăpânitor a toate. În cercul Jungbunzlau s'a făcut ieri alogerea pentru mandatul devenit vacant în dieta provincială a Boemiei. S'a votat pentru trei candidați, între cari și o femeie, proprietărea de ziar Macha, care a înrunit 415 voturi. Nici unul dintre candidați nu a înrunit majoritatea absolută, așa că s'a declarat balotaj. Socialiștii, rămași în minoritate, au decis unanim că la a doua alegere vor vota cu toții pentru doamna Macha. E foarte probabil deci că doamna Macha va primi la viitoare alegere majoritatea voturilor și cetățenii din Jungbunzlau se vor putea lăuda de a fi primii în monarhie, eari au trimis o femeie în dietă.

Situațiunea se agravează

Răscoala din Maroc. — Alianța franco-engleză.

D'abea a trecut o jumătate de an dela încheierea tratatului franco-german cu privire la Maroc, d'abea s'a instalat Franța în noua sa colonie, și răscoala a izbucnit în Maroc. Triburile arabe din jumătatea de Nord-Est a Marocului s'au răscolat în potrivă dominațiunii franceze și amenință serios trupele republicei și siguranța francezilor.

O primă răscoală care a izbucnit acum două săptămâni a fost înăbușită după o luptă îndârjită în care soldații francezi au făcut adevărate minuni de vitejie. S'a distins cu deosebire artileria franceză care s'a dovedit cu totul superioară.

Se pare însă că indigenii din Maroc nu s'au lăsat de loc înspăimântați de sângeroasa înăbușire a revoltei. Zilele acestea (marția trecută) răscoala arabilor a izbucnit din nou, de astă-dată de o furie și mai mare și cu mai multe șanse de reușită. O armată indigenă de peste 20.000 oameni, dintre cari câteva mii foarte bine înarmați, au împresurat Fezul din toate părțile, au intrat în oraș și, cu toată rezistența eroică

legist, se aplecă încet asupra bolnavului și-l sărută pe frunte.

Fuse așa de spontan, că prin solemnitatea lui dădu impresia unei adorări religioase a publicului. Ochiul bătrînului poet erau păienjenități de lacrimi. Cuprinse mâinile ambasadorului — pe amândouă le cuprinse — și le duse la buze și le sărută iar și iar, pe vreme ce cu glasul întrerupt șoptea: „Îți mulțumesc! Îți mulțumesc!”

Mă gândii, și fără voie legai în minte cuvintele: „Acum Björnson și Norvegia își iau rămas bun.”

După asta ne luă pe ficcare. Stăruitor ne ținea de mâni, parcă n'ar fi vrut să ne lase, și vorbea, și ne aducea — în graiuri așa de nespuse de calde, mulțumiri cari ne ardeau pe suflet, dar la cari nu cutezam a răspunde, fiindcă știam că era de nevoie să zimbim și să râdem și să ne arătam că n'am fi avut vre-o teamă sau neliniște.

Și d-na Carolin, soția lui, care după multe zile și nopți de veghere neîncetată, de speranțe alternând cu temeri, ajunsese așa de palidă și micuță și răpusă de oboseală — intră; și când văzu că Björnson plângea, ne șopti că trebuie să-l oprim, că-l doboară mult plânsul, și că trebuie să spunem îndată ceva glumeț să-l înveselim. După o vreme stătu singur cu el aproape zece minute: parcă toată neputința și boala se duseră. Și pe când uneori asculta cu interes și alteori vorbea cu însufletire, și vorbind râdea din inimă și așa de vios că se clătina canapeaua, eu gândeam: „Acest desigur nu poate fi un can pe moarte. Va

mai birui odată. Intr'o lună de zile va umbla sănătos și voinic la soare, pe bulevardele Parisului”. Și totuși — nu era acelaș. Avea ceva deosebit — sau mai bine, avea un ce care fuse numai ascuns mai înainte, dar acum se arăta la iveală.

Impresionabil ca o femeie. La fiecare clipă sbucnind în lacrimi acum, și mâinile ca de copii ce vrea să mângâie ori să fie mângâiate. Și glumind înainte cu el, mă gândeam: „Nu; asta-i rămasul-bun. Pentru cea din urmă oară vezi pe acest om, care poate să-și aibe slăbiciunea, ca toți oamenii, dar care fuse mai mare și mai dotat decât cîșior și cel mai bun dintre ceilalți mari pe cari i-ai cunoscut”.

Ce a spus el în acest din urmă timp?

În cursul vorbirii, îmi veni de atâtea ori gândul, dacă într'adevăr era acum timpul din urmă, că mi-aduc aminte numai crâmpee.

Știu că zise de-odată:

— Vezi, nu trebuie s'o primesc.

— Pe cine? întrebai.

— Linda Muri, negreșit. Străbătu lungul drum din Italia la Aulestad spre a mă saluta. Și nu puteam zice nu. Trebuia să văd astă femeie, pentru care luptasem fiindcă simțeam o așa de adâncă admirație pentru ea — pentru măreția ei în grozava nenorocire. Dar fuse prea mult pentru mine. Mă făcuă tare ca s'o primesc. Mă sculai din patul de boală. Îmi părea un lucru mare și însemnat că era oaspetele meu. Dar nu mai putui: îmi făcu prea mare impresie.”

Mi-aduc aminte că la sfârșit schimbarăm că-

teva vorbe cu privire la noile alegeri din Norvegia.

— Ești mulțumit de ele? întrebai.

— Cred că da, răspuse. „Căci izbânda lor e o izbânda și pentru „Regele Norvegian”, limba claselor culte față de limba țărănească. Între toate clasele e o indignare crescândă împotriva mișcării violente pe care fruntașii „limbei țărănești” o fac. Astă mișcare e încă la început, și mai rău va merge; decât nu ne vom lipsi de limba în care cultura noastră modernă și literatura se întemeiază. Nimenea nu are o mai înaltă stimă ca mine pentru limba țărănească, dar nu e nici un motiv s'o lăsăm să încalce ori să-și iee un drept sau o poziție, pe care nu poate s'o aibă. E pentru mine o chestie de atâtea însemnătate, că aș lupta chiar de-aș avea să mă lupt pe viață și moarte în contra unor oameni ce iubesc, și-mi fură colegi mulți ani”.

Încă odată Björnson râse, așa că toți cei de față am fi crezut, că nu-i prea serioasă boala lui. Râsul veni de acolo că voia să-și schimbe canapeaua cu un pat obișnuit. Ne sfătuirăm cum să-i procurăm unul în grabă. Atunci careva sugeră: „Să telefonăm teatrului Regal și să luăm patul din Când via cea nouă înflorește”.¹⁾

¹⁾ Titlul unei piese a lui Björnson, în care o pereche bătrînă se ceartă. Femeia își mută patul în altă odaie; la sfârșit însă bărbat și soție se împacă și, în risul publicului, patul femeii e purtat înapoi, dealungul secerii, în odaia bărbatului.

a trupelor franceze, au masacrat un mare număr de francezi civili.

Lipsește încă amănunte complete asupra luptelor de marș și mercuria trecută. La Madrid și la Paris s'a răspândit zvonul că însuși rezidentul-gubernator al Franței în Maroc, generalul Lyantey ar fi fost ucis de indigenii răsculați și orașul Fez ar fi în stăpânirea lor. Este adevărat că acest zvon n'a fost încă oficial confirmat, dar chiar după știrile din sursă franceză situațiunea la Fez este foarte gravă.

Imprejurarea care agravează mai mult această situațiune este că miezul armatei răsculaților îl formează chiar trupe de ale sultanului Mulci-IIafid, înarmate cu puști moderne și cari au fost instruite de ofițeri francezi. Aceste trupe au o metodă de luptă superioară celei a indigenilor și constituie un element periculos pentru francezi.

Ce va face guvernul Poincaré? — aceasta este întrebarea ce se pune acum. Este evident că Franța, mare putere, nu poate să lase lucrurile așa, căci ar fi o rușine pentru ea să tolereze mai departe excesele sângeroase ale sălbaticilor și fanaticilor indigeni. Se impun măsuri urgente și energice.

S'a discutat, în consiliul de miniștri francezi planul de a se trimite în Maroc un corp întreg de armată sau chiar două corpuri. Numai o armată de 80—100 mii de oameni ar putea asigura în mod definitiv domnia franceză în imperiul șerifian. În privința acestui plan, care, executat, ar pune capăt turburărilor din Maroc, s'a ridicat obiecțiunea, foarte justă, că dacă s'ar trimite în Africa două corpuri de armată, Franța ar rămânea considerabil slăbită în continent și ar fi mult inferioară, ca forță militară, Germaniei.

Vedem deci că guvernul francez se găsește într-o dilemă din cele mai grave. Dacă nu trimite trupe suficiente în Maroc răscoala se va întinde și va sfârși prin a răsturna domnia franceză. Dacă, pe de altă parte, republica franceză se angajează prea mult în Africa riscă de a pierde teren în Europa și de a deveni o victimă a expansiunii sale coloniale.

Ne întrebăm acum: nu cumva trebuie să căutăm, în actuala răscoală din Maroc, mâna Germaniei? Este evident că statul care are cel mai mare interes ca în Maroc să existe continue turburări pentru ca Franța să fie cât mai mult încurcată acolo.

N'avem, imediat, nici o dovadă că răscoala a fost provocată de Germania sau favorizată de ea. Un lucru însă este sigur: Germania se bucură din toată inima de izbucnirea acestei răscoale și n'are altă dorință decât ca ea să dureze cât mai mult și să fie cât mai gravă. Vom vedea dacă Franța va isbui să strice această bucurie a Germaniei printr'o înăbușire repede și energică a mișcării barbarilor arabi. O înșelăciune a Franței este puțin probabilă acum. Totuși trebuie să recunoaștem că situațiunea ei externă s'a agravat.

Presă engleză a discutat, în zilele din urmă, foarte mult asupra problemei unei alianțe între Franța și Anglia.

Lucrul este foarte firesc din două motive. Întâi fiindcă o înțelegere — așa numita „entente cordiale” — se poate transforma foarte ușor într'o alianță. Al doilea: atât Franța cât și Anglia au destul interes pentru ca să strângă și mai mult legăturile ce le unesc.

Să vedem, într'adevăr, cari ar putea fi pentru Franța, întâi, motivele cari ar favoriza o asemenea alianță.

Situațiunea externă a Franței nu se mai prezintă așa de limpede ca la începutul acestui an. Răscoala din Maroc și cuceririle Italiei în Marea-Egee sunt evenimente nefavorabile politicii franceze. Despre răscoala din Maroc am vorbit mai sus. Este de prisos ca să mai revenim.

Cuceririle Italiei în Marea-Egee precum și siguranța anexării Tripolitaniei și Cirenaicei, care acuma este un fapt împlinit, au dovedit pentru Italia utilitatea rămânerei sale în Tripla-Alianță. În același timp însă Italia a fost îndepărtată de Franța de care începuse să se apropie foarte mult în timpul din urmă. Iată deci că republica franceză se găsește într'o situațiune care reclamă o grabnică reculegere, întărire. Alianța cu Anglia ar fi bine venită.

Cât despre Anglia ea vede bine că fără un ajutor puternic din continent nu va fi în stare să țină piept Germaniei în lupta tăcută ce durează de mai bine de zece ani. Franța, dușmana seculară a Germaniei, se toasă de revanșă, este aliata naturală a Angliei.

În timpul din urmă, dela succesele Italiei în războiul cu Turcia încoaci, puterea maritimă a Angliei în Marea-Mediterană este destul de serios amenințată. Flota italiană a câștigat un prestigiu mare în Orient și unită cu cea austro-ungară poate pune în primejdie posesiunile engleze din Estul-Mediteranei. O alianță cu Franța ar asigura deci echilibrul în forțele navale din Marea-Mediterană.

Chestiunea continuă a fi discutată și prezintă un interes foarte mare pentru politica europeană.

M. R. Ș.

Scrisoare din Londra

Altă grevă. — Ședința societății „România”. — Apropiere anglo-germană. — O scrisoare care ne privește. — Românii în America.

31 Mai.

Un arecare Thomas lucra dela un timp în docurile portului Londra, fără să fie înscris în Uniunea lucrătorilor. Membrii acestei societăți au cerut patronilor ca suszislul domn să intre în Uniune, ori de nu să fie scos din serviciu. Patronii refuzând — greva lucrătorilor din docuri izbucni. Cum vedeți, lucrătorii nu așteptau decât un mic motiv spre ași arăta nemulțămirea. Printr'un manifest, au pus înaintea publicului plângerile lor, formulându-le în șapte puncte. Guvernul a numit îndată un reprezentant Sir Edward Clarke, care să cerceteze aceste plângeri. Din raportul publicat alături de Sir Edward Clarke se constată, că cinci din cele șapte plângeri sunt deplin justificate. Răul mare însă a venit de acolo că s'a călcat înțelegerea de acum un an, care prevedea ca diferențele mai serioase dintre patroni și lucrători să fie supuse la judecata Camerei de Comerț. Guvernul a chemat pe stăpâni și greviști la o conferință, care are loc astăzi.

Membrii societății „România” din Londra s'au întrunit Duminică trecută sub președinția dlui F. R. Ianesky. Fuse vorba mai ales despre comemorarea furtului Basarabiei de către Ruși. În urma unei discuții s'a hotărât ca societatea să publice în această chestie o notă în ziarele engleze mai de seamă. Totodată s'a trimis comitetului din Iași telegrama următoare: *Românii din Londra, adunați în ședința extraordinară a societății „România” se asociază cu durere la doliul național cu prilejul comemorării centenarului răpirii Basarabiei de către Ruși.*

Numărul din Iunie al revistei germane „Nord und Sud” e consacrat apropierii anglo-germane, un Englisch-Deutsch Verständigungsnummer, sau mai bine cum ziceau vechii greci un simpozion anglo-german. Ai dori ca acest simpozion să se prelungească și în viața reală, decât și așa cum e pe hârtie îl cetești cu plăcere pentru frumoasele lucruri ce spune. Găsim aci articole de Balfour, Lord Haldane, Bonar Lan și alții; dar observați tactul: Lord Haldane, care se află în guvern și are răspunderea scrie despre Goethe și Shakespeare, rămânând ca Balfour să scrie despre „Punctul de vedere englez asupra înarmărilor Germaniei”. Aleg de aci rîndurile mai caracteristice: „Sunt două căi pe cari poate fi zdrobită o țară dușmană. Poate fi cucerită ori înfometată. Dacă Germanii ar fi stăpâni pe apele noastre, pot aplica Britaniei amândouă metodele. De ar fi Britania de zece ori stăpână pe Marea Nordului, ea n'ar putea să aplice nici una din metodele Germaniei. Fără flotă superioară Britania n'ar mai conta ca o Putere. Și fără nici o flotă, Germania ar rămâne totuși cea mai mare putere în Europa”.

Björnson găsi ideea încântătoare, și, prinzând a glumi, zise: „Da; însă patul acela nu cred să-l pot folosi. Un așa de vechiu, masiv pat conjugal!” Atunci îl lămurim noi că patul din piesa jucată la Teatrul Regal e un pat de fier nou-nouț cu stâlpii aurii. El răsă din toată inima, că lacrimi îi curseră pe obraji. „Nu. Ce-mi vorbești? S'a mai auzit așa ceva?”

Teatrul Regal, care-i procurase atâta plăcere prin succesul piesei, ne ajută astfel în acest prilej, punându-l într'o dispoziție veselă. Dar, cum fuse așezat în patul pe care ni-l aduseră din stația drumului de fier danez, părea obosit acum. Dorea să-și ice rămas-bun.

Zăcea cu ochii pe jumătate închiși; culoarea îi părăsise obraji. Arăta ca umbra lui însuși, mimat de frumos între pânzele albe și un mănunchiu de trandafiri roșii la piept.

Cum mă înclinai de-asupra lui, putui vedea lacrimi izvorându-i pe sub gene, și dulcele parfum al trandafirilor adie spre mine.

„Cât de dulce mirosc...” am zis.

El ridică ochii obosiți. Se uitau așa de fără nădejde la mine printre lacrimi; și murmură atunci așa de încet, că fui nevoit a-mi pleca urechea foarte aproape de gura lui:

— Mirosul celeia, la care mi-i groază a mă gândi...

— Ce este? întrebai.

— Mirosul morții,” răspunse.

Mă simții așa de atins la suflet, că nu puteam vorbi. Și Björnson pentru cea din urmă oară îmi luă mâinile între ale lui, se uită lung și călduros la mine, și zise: „Da. Dute acum. Și aduți aminte de mine...”

Semnalul plecării se dase. Rămăserăm pe peron și schimbăram vorbe de glumă cu ceice întovărășau pe Björnson. Era de mare nevoie, ca bolnavul dinlăuntru să nu audă nimic ce ar fi putut să-l întristize.

În juru-ne se strânseseră mici grupuri de curioși, cari aflaseră că acesta era vagonul în care zăcea marele poet vestit al Norvegiei. Grăiau în soapte și se ridicau în vârful degetelor spre a privi în vagon. Apoi trenul începu a se mișca. Toți își descoperiră capetele. Șeful stației și inspectorul drumului de fier danez stătură drepti în strălucitoarea lor uniformă de gală și salutară pe bolnavul rege al poezilor.

Regele vieții în călătoria morții.

Ca răspuns la un articol apărut în marele ziar englez „The Westminster Gazette”, numărul de ieri din același ziar publică — sub semnătura lui M. Beza, colaboratorul „Românului” o scrisoare intitulată „Limba Română”, din care scoatem rîndurile următoare:

„E adevărat, că se găsește în limba românească multe cuvinte slave — foarte natural, întru cât sunt înconjurați în bună parte de slavi. Dar în judecarea unei limbi vocabularul joacă prea puțin rol; trebuie să ne uităm mai ales la structura ei, care, în ce privește limba română, e deplin latină.

Orice străin, care știe ceva latinește și are prilejul să audă limba românească, numai decât ar recunoaște adâncă ei origină latină, și ar vedea bine, că nu-i doar „o închipuită, formă a limbei latine” cum spune corespondentul vostru. Mă voi referi pentru asta la unul dintre cei mai cunoscuți și mai vrednici călători englezi: Edward Daniel Clarke. În ale sale „Călătorii în felurite țări din Europa, Asia, și Africa”, Partea II, Sec. 3, p. 582, descriind călătoria lui în România la 1802, adaugă: „Nimic nu ni-s'a părut mai însemnat ca limba. Nu-i deajuns a spune că-i deaproape înrudită cu latina; e în multe privințe curat așa; deosebirea între felul nostru de a vorbi Latina și al lor, consistând numai în pronunțare”.

Am în față ultimul raport al consulului englez din New-York. Vorbind despre emigrări raportul constată, că dela 1883—1907 81 la sută din întreg numărul emigranților Europeni sunt din Austro-Ungaria, Bulgaria, Grecia, Italia, Muntenegru, Polonia, Portugalia, România, Rusia, Serbia, Spania și Turcia. În anii din urmă numărul emigranților din Austro-Ungaria, Italia și Rusia e mai mare decât acela din toate țările Europei nordice luate laolaltă. La New-York recensământul din 1900 ne dă 163.237 emigranți din Austro-Ungaria, iar la 1910: 398.079. O creștere de 234.842. Cu privire la România: recensământul din 1900 ne dă un număr de 10.499 emigranți, la 1910 avem: 32.210. O creștere prin urmare de 21.711.

D. Larungu.

Serbătorirea lui G. Barițiu în Blaj.

3 Iunie 1912.

Blajul nu putea să nu-și aducă aminte cu recunoștință de memoria marelui George Barițiu — acum, când se împlinesc 100 de ani, dela nașterea lui, cu atât mai mult cu cât G. Barițiu a fost 4 ani cleric în Seminarul Buncivestiri, iar mai târziu profesor la gimnaz. S'a ținut de datorința morală a Blajului ca să se închine o zi memoriei marelui luptător G. Barițiu, luptătorului entuziast, românului mare și învățatului gazetar cu condeiul de aur.

George Barițiu a fost una dintre mințile cu cari se va mândri neamul nostru totdeauna și figura se va constitui o pagină de glorie și de strălucire în istoria trecutului românesc. Paginile de entuziastă gazetărie ale „Gazetei de Transilvania”, străbătute de sufletul lui cald și românesc, au fost ani de-arîndul izvor de însuflețire și îndemn de fapte mari, cari reunite în volume ar forma ele singure o întreagă bibliotecă. O comoară a neamului.

„Asociațiunea” ardeleană și „Academia română” nu au întârziat să răsplătească cu cinste munca acestui apostol al Ardealului alegându-l președinte, pentruca spiritul mare alui Barițiu să cuprindă și mai mult sufletele, românești — și să ridice și mai sus nimbul de glorie al celor două instituții de cultură neamului nostru.

În etate de 81 de ani George Barițiu, moare cu conștiința împăcată și cu sufletul liniștit, că și-a făcut datoria. Și bătrînul Barițiu își închide ochii pentru totdeauna în gând cu un vis măreț și plin de strălucire, care are să se împlinească odată...

Parastasul.

S'a sărbătorit Barițiu la Brașov, Sibiu — poate în țară; l-a sărbătorit presa și azi îl sărbătorește Blajul cu tot ce are mai ales și mai distins, în semn de evlavioasă aducere aminte față de memoria acestui mare bărbat al neamului nostru.

La inițiativa I. P. S. Sale Metropolitului Victor Mihali — azi Duminecă în 2 a. l. c. — s'a oficiat un parastas în catedrală pentru G. Barițiu, de către I. Sa bătrînul preposit „Moldovănuț”, Reverendisimii canonici Gavril Pop, Victor Smigelschi, Izidor Marcu și Vasile Suciu.

Festivalul.

După sf. liturghie societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain” a teologilor din Blaj — al cărei membru a fost odinioară și Barițiu, a aranjat în sala de gimnastică a gimnaziului un festival artistic cu un bogat și ales program.

În fața celui mai distins public blăjan în frunte cu I. P. S. Sa Metropolitul Victor Mihali, întreg veneratul cler metropolitan, Dr. Iuliu Maniu, bărbatul atât de iubit al neamului nostru, corpul profesoral dela toate instituturile noastre de învățământ și frumoasa cunună a damelor și domnișoarelor blăjene, în fața unei săli achipline — festivalul se deschide printr-o conferință asupra lui Barițiu, ținută de prezidentul societății „Inocențiu Micu Clain” dl Ion Crișan teolog de anul III-lea.

Conferința dlui Crișan a fost o amănunțită dare de seamă asupra vieții și activității marelui G. Barițiu, scrisă cu mult avânt și cu multă dragoste și pietate față de personalitatea mare a lui Barițiu. Conferința instructivă a dlui Crișan — cu toată modestia conferențiarului — a fost totuși un merit și potrivit prinos adus memoriei lui Barițiu. D. Crișan a fost viu aplaudat și felicitat pentru frumoasa conferință.

Punctul 2 din program — „Psalm 23” puternica compoziție a dlui Musicescu executată de corul teologilor sub conducerea talentatului tânăr compozitor Ion Bacău — a stârnit îndelungi și repetate aplauze. Ear dl Emil Ștefănuț teolog de anul I declamă un sentiment și bine frumoasa poezie „Noi” a poetului Goga — îndurorata poezie a frumuseților Ardealului românesc. A fost călduros aplaudat. „Serenada” dlui Ion Bacău a transportat sufletele în alte sfere pline de emoții, iar „Dorul” o admirabilă compoziție aranjată de I. Bacău cu solo extern de apreciatul baritonist G. Pataky-Văleanul, care a ajuns azi răsfațatul ori căru public fie cât de pretențios; dovadă aplauzele nesfârșite și deosebit de călduroase cu cari l-a răsplătit azi distinsul public blăjan începând dela I. P. S. Sa Metropolitul.

Dar fără îndoială, că nimbul acestei serbări l-a înălțat minunatul „Fragment epic” al măestrului Coșbuc declamat cu o adevărată artă de dl Ion Spătariu teolog de anul I. Dl Spătariu, care dispune de o voce puternică și sonoră, o dicție clară și un suflet cald, care retrăște dimpreună cu poetul toate clipele de înălțare sufletească când se evocă mărețele și sfintele figuri din trecutul neamului — a răscolit valuri de însuflețire în public și a fost îndelung și furtunos aplaudat. Dl Ion Spătariu s'a dovedit azi cu adevărat un excelent declamator.

Strălucita compoziție a măestrului Mureșianu „Reîntorcerea acasă” minunat executată de cor a fost călduros aplaudată.

De încheiere se ridică I. P. S. Sa Metropolitul adânc emoționat rostește o scurtă cuvântare pentru memoria „învățătorului” său. Spune I. P. S. Sa: „Trebuie să fim adânc recunoscători acestui mare bărbat al bisericii neamului nostru, care a luptat cu o înaltă convingere și dragoste de adevăr până la moarte pentru biserică și neam. Îndeosebi eu trebuie să fiu adânc și deosebit recunoscător memoriei marelui Barițiu, căci el mi-a fost cel dintâi învățător al meu de limbă românească. Da, căci eu, care am crescut și am absolvat studiile în școli ungurești, când am ajuns în Roma în „Propaganda Fide” nu știam vorbi românește. Un prieten al meu m'a îndemnat atunci să cetesc „Gazeta de Transilvania” alui Barițiu din care se află un tom în biblioteca Propagandei — și am cetit de vre-o trei ori dela început până la sfârșit „Gazeta de Transilvania” — și așa multămită scrisului lui Barițiu, am început să cetesc și să vorbesc românește.

Azi, când i-se serbează amintirea nașterii celui dintâi învățător al meu, mi-aduc cu recunoștință prinosul meu de venerațiune și rog pe Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii săi”.

Vorbirea I. P. S. Sale Mitropolitului cu interesantele mărturisiri a impresionat adânc publicul care s'a depărtat în acordurile orchestrei teologilor vădit impresionat și încântat de manifestația solemnă care li-a procurat-o soc. Inocențiu Micu

Clain” a teologilor din prilejul comemorării a o sută de ani dela nașterea lui George Barițiu.

Țin să amintesc că distinsul profesor-pictor Flaviu C. Domșia a pregătit un prea frumos tablou alui Barițiu, care a fost expus vederii publicului — în sala de gimnastică.

Dintre rudeniile fiertatului G. Barițiu a ținut să-l reprezinte la serbare drăgălașa străne-poată Doina Bontescu în costum național — fiica dlui Dr. Victor Bontescu dela Hațeg, nepot de al marelui Barițiu.

Afară e un cer senin, precum senin a fost și sufletul mare alui George Barițiu și se cuvine ca în clipele aceste de înălțare sufletească să ne închinăm plini de evlavie în suflete memoriei entuziastului apostol.

Blaj, la 3 Iunie 1912.

Alexandru Nour.

† Dr. Aurel Iuga.

Motto. „Rărite-s rîndurile-acum
Căci v'ați gătat prea mulți de drum
Rămas-au multe locuri goale
Din croșceto și până 'n poale.

Beclean, la 31 Mai 1912.

Preonorată Redacțiune,

Iarăși o lovitură grea, cu atât mai grea cu cât ne-a venit aproape pe neașteptate, căci numai cu 2 săptămâni înainte de moarte îl vedeam în deplină activitate, pe cel care astăzi îl cuprinde pământul rece pe Dr. Aurel Iuga.

În etate de abia 31 ani și numai de 2 ani ca avocat, în toate lucrurile, tot în șirul prim de luptă pentru binele și înaintarea poporului nostru românesc a stat; înfrunța orice primejdie numai să poată duce la izbândă cauza națională.

Ca secretar al noului despărțământ al Becleanului al „Astrei” s'a arătat întru toate vrednic de onoarea ce i-s'a făcut, a alergat în toate părțile luminând poporul dela sate prin prelegerile lui populare, dovadă numărul cel mare al membrilor câștigați pentru „Astra”. Nu era o veselie, nu era o supărare de unde el să lipească, îmbărbătând și dând povețe cum să ajungem și noi românii la o soartă mai bună.

În viață nu numai cu graiul ei și cu condeiul a lucrat în ogorul națiunii scriind mai mulți articoli în fosta „Tribună”, iar din ramul jurisprudenței în foile de specialitate juridice stărnind interes general printre toți juriștii profesioniști.

Pentru toate acestea a fost drag tuturor celor care l-au cunoscut precum s'a dovedit și prin lacrimile vărsate de toți cei adunați în jurul coșciugului său atât în Beclean de unde a 2-a zi după moarte a fost transportat în comuna sa natală Negrilești, cât și acolo cu ocaziunea înmormântării.

După sfințirea rămășițelor sale prin 5 preoți și înainte de a-l porni din Beclean Sp. domn Dr. Gavril Tripon adv. în Bistrița cu lacrimi în ochi și-a luat adio în numele corpului advocațional din Beclean, după care carul mortuar s'a pus în mișcare petrecut de toată mulțimea adunată până la o bună depărtare.

Aici au fost reprezentați inteligența și poporul din Beclean aproape în număr complet, cum și inteligența din Bistrița într'un număr considerabil.

Pe drum (până la Negrilești în toate comunele prin care a trecut sau tras clopotele, iar prin Reteag a fost petrecut cu toată pompa de poporul adunat în număr foarte mare în frunte cu preotul, învățătorul cu corul bisericesc pe 4 voci și toată inteligența.

Înmormântarea i-s'a făcut marți a 3-a zi de Rusali servind 6 preoți asistând întreg poporul din comună cum și mulți din jur. Aci iarăși s'au adunat inteligența română din Beclean în număr complet, iar cea maghiară în număr destul de mare, dimpreună cu o mare parte a inteligenței din Dej și jur.

Aici au vorbit mai întâi fostul său conșcolar din gimnaziu Dr. Vasile Moldovan profesor la seminarul teologic din Gherla, al 2-lea preotul Teodor Brehariu din Lelești a luat iertăciunile, al 3-lea în numele Becleanarilor, al „Astrei”, al băn-

ei „Bistrișeana” al cărei juriconsult a fost și în numele tuturor prietenilor a vorbit Dr. Iulian Chitul medic în Beclean și directorul desp. Beclean al „Astrei”, al 4-lea Dr. Németh Dezső adv. în Beclean — ungurește — și-a luat ultimul adio în numele colegilor avocați din Beclean. După aceasta amicii săi cu brațele l-au transportat în grădina bisericii la locul veciniei unde înainte de a-l lăsa în groapă mai vorbește Dr. Romulus Micsă adv. în Dej în numele colegilor săi din Dej și infocatul tânăr cand. de avocat Dr. Laurențiu Oamea în numele tinerimei, după aceasta mortul a fost lăsat în groapă urmat de lacrimile și suspinele tuturor.

Toți te-am iubit și pe toți ne-ai iubit, în scurta ta viață ai săvârșit multe bune pentru noi, lucră pentru noi și înaintea tronului cereș, îndreapțăți rugăciunile tale și de acum către cel atotputernic ca să ne povățuiască pe cărările începute de tine pentru poporul nostru românesc învrednicindu-ne cu un asemenea (ie, om luminat, agil, caracter firm, om cu inimă pentru neamul nostru.

Ioan Cărcu,

inv. pens. și oficial la filiala „Bistrișenei”.

Cronică externă.

Belgia în pragul revoluției. Teama ce s'a înstăpânit în Belgia după alegeri, că vor erupse turburări și demonstrații revoluționare se adevărește în plină măsură. Inversunarea e foarte mare contra preoțimei și guvernului, cărora li-se aduce acuza, că s'au folosit, pentru ca să ajungă la o majoritate, de mijloacele cele mai nepermise. La granița de către Franța au fost atacate mănăstirile, în întregă țara, pe străzi mai în toate orașele sunt lupte inversunate, muncitorimea s'a pus în grevă și greva generală amenință Belgia întreagă.

Din unele provincii, dar mai cu seamă din cele franceze sosese știri despre evenimente adevărat revoluționare. Muncitorimea și populațiunea liberală e stăpânită de un adevărat spirit revoluționar.

În Bruxelles s'au întâmplat în mai multe districte ale orașului ciocniri sângeroase.

În provinciile wallone a erup greva generală. În Henegau 60.000 de mineri și muncitori din fabricile de sticlă sunt în grevă. Wallonii sunt ferm hotărâți de a nu mai suferi domnia țăranilor belgieni clericali. Partidul liberal dorește ca răscala țăranilor să fie întârziată până nu va fi înaintat proiectul cu privire la mănăstiri și aceasta să fie semnul pentru revoluția generală.

În Lüttich luptele cu jandarmeria au fost îngrozitoare. Mulțimea a atăcat jandarmeria, pentru că aceasta a deținut pe un lucrător. O grupă de demonstranți au ars steagul statului și s'au retras apoi în casa populară a socialiștilor. O altă grupă a parcurs străzile devastând tot ce le-au căzut în cale. Seara socialiștii au început să împuște din ferestrele casei populare. Trupele au primit la aceasta ordin să pătrundă în edificiu și la caz de lipsă să folosească armele. Jandarmeria a dat 3 salve asupra demonstranților și 4 demonstranți au murit pe loc, iar 19 au fost grav răniți. Intre cei morți sunt doi copii. Atacul jandarmeriei a răpit mințile mulțimei și a fost lipsă de întregă miliția ca mulțimea să poată fi ținută în frâu.

Asemenea lupte sângeroase s'au petrecut și în alte orașe. În Wirthe demonstranții au atacat jandarmeria cu pietri. 4 oameni au fost împușcați, un jandarm grav răni t. În Verdier poporul a dat piept cu jandarmeria cu un adevărat dispreț de moarte.

O telegramă din Bruxelles spune că clericali sunt ferm hotărâți a se folosi până la extrem de biruința lor. Prim-ministrul Borqueville a de-

clarat în „XXSiécle” că politica lui în viitor va fi moderată; dar totodată o intonat că înainte de toate va duce la îndeplinire cu energie programul său cu privire la școli. Anume guvernul va duce lupta cea mai dușmănoasă împotriva obligamentului școlar nețărnut și împotriva școalelor laice. Declarația prim-ministrului a întărit și mai mult pe aderenții opoziției.

Raporturile române-bulgare. Agenția română comunică din Sofia:

Cu ocazia vizitei membrilor societății române „Junimea”, ziarul Dnevnik (acest ziar e cunoscut publicului român prin campaniile sale antiromânești. N. R.) examinează chestiunea raporturilor bulgare-române, apoi relevând amintirile unui trecut comun și interesele celor două țări privitor la numeroase puncte, socotește că o apropiere este foarte posibilă și de dorit.

Excursioniștii români veniți în seana de Duminică, 2 iunie n. au fost primiți la gară de către membrii coloniei române, de către directorul și institutorii școlii române.

Franța în marea Mediterană. În ziarul francez „Matin” într'un articol despre puterea navală a Franței, Italiei și Austro-Ungariei se afirmă, că guvernul francez e ferm hotărât de acum de a pune în aplicare standard-ul de două puteri, adică Franța va avea în tot momentul și în orice caz o flotă în marea Mediterană, care va fi mai puternică decât cele două flote de război mai însemnate din Marea Mediterană laolaltă. Dacă prin urmare Austro-Ungaria și Italia și-ar întări flotele lor până la anul 1916, atunci guvernul francez ar cere urgent creditul necesar, ca flota Franței în Marea Mediterană să poată fi în aceeași măsură întărită.

Regularea graniței turco-muntene. O telegramă din Cetinje anunță, că comisia turco-muntenească emisă pentru regularea chestiilor litigioase de graniță a ajuns la un rezultat în plină înțelegere spre îndestularea ambelor guverne. Protocolul comisiei a fost înaintat spre aprobare amelor guverne.

Prin înțelegerea la care s'a ajuns pe viitor vor fi prevenite toate conflictele dela granița turco-muntenească, care a fost una dintre cauzele relațiilor încordate dintre Turcia și Muntenegru.

Intrevederea lui Asquit și Curchill cu Kitchner. „Lokal-Anzeiger” a publicat cu privire la întrevederea din Malta un articol înti tulat „Misterul din Malta”, probabil din sursă oficioasă, în care spune următoarele:

„Părerea aproape de toți primită e că conferința misterioasă din Malta e în legătură cu o nouă fasă a războiului italo-turc. Dar în ce direcție? Cu privire la aceasta părerile diferesc foarte de oaltă și cel mai bun lucru ce se poate face e de a se restringe numai la registrarea faptelor: Intrevederea în Malta a miniștrilor englezi cu lordul Kitchener, în legătură cu aceasta vizita ministrului englez la Biserta, fortăreața maritimă a Franței în Africa de Nord; pregătirile italiene pentru trimiterea unui nou corp de armată pentru ocuparea altor noi teritoare turcești, probabil Chios și Mytilene; întărirea garnizoanei engleze pe insula Cypru; reînnoirea afirmative grabnică a lui Haldane din Germania. Diplomația va putea forma numai foarte greu o iecană din aceste conturi întunecate.

Regimul polițial în cameră.

Deputații din opoziție iarăși escortați

Juszth exclus dela ședințe

Starea de asediu în Budapesta

Arad, 5 Iunie.

Scandalurile de ieri s'au repetat în ședința de azi din plin. Acelaș tempo vesel, aceleaș scene de suprem ridicol, aceiaș muzică de glasuri răgușite, proslăvind constituționalismul maghiar, — aceasta instituție miraculoasă a globului.

Când președintele, contele Tisza, s'a urcat azi pe tribună, a fost primit cu insulte birjărești, cu suierături de sirene, cu trimbiți și cu surle. Galeriile sunt aproape despopolate. Guvernul a luat și azi toate măsurile de preintâmpinare a unor ingerențe incomode.

În vasta piață din fața parlamentului și la gurile stradelor ce se deschid spre parlament, numai miliție, jandarmi și polițiști. Tot așa în toate punctele capitalei. Aspectul Budapestei e ca în vreme de asediu. Douăsprezece companii de infanteriști au asediat numai calea Váci. Tot la doi pași un soldat, înarmat și provăzut cu cartușe ca în vreme de război. Patrulare numeroase circulă neconținut pe străzi. Face senzație în deosebi apariția în rânduri dese a jandarmilor. Convoitul lor sinistru înfioră pe privitori, — lumea e însă liniștită și nu se găsește de lucru nicăiri pe seama bostiilor campestre.

În cameră cea dintâi invectivă i-o repede contelui Tisza, contele Mihail Károlyi, faimosul nabab al Ungariei, care a fost escortat ieri printre cei dintâi.

— *Ești o canalie lașe! Să dispari de acolo! — strigă el.*

Contele Tisza e nevoit să suspende ședința pe cinci minute. Sgomotul infernal însă nu voiește să înceteze.

Tisza dă un semn către ieșire, și în fondal apar uniforme polițiștilor. Rând pe rând deputații escortați ieri sunt escortați din nou, — treizeci și trei la număr. Intre ei Juszh, contele Károlyi, Barabás, Holló și Lovászy. Contele Apponyi, dimpreună cu vre-o câțiva partizani mai stă puțin, apoi părăsește incinta, urmat de opoziția întreagă.

Președintele anunță cu regret că s'au repetat scenele de ieri și a încercat să-și justifice procedura, invocând voința majorității parlamentare și „interesele patriei”. Propune apoi ca afară de autorii de ieri ai scandalurilor să mai fie îndrumați la comisia de imunitate contele Mihai Eszterházy, Horváth și Faragó.

Președintele anunță, că deputatul Vaddász, guvernamental a prezentat o propunere referitor la înăsprirea regulamentului intern. Propunerea aceasta va fi dezbătută încă astăzi.

!!**Gratis nicăiri**!!

dar cu prețuri ieftine

DANTELE, CORDELE, ARTICLI, ȚESUȚI, se capătă nu-

mai în filiala magazinului Budapestan de dantele în ARAD.

bulevardul Andrássy numărul 20 [Palatul El. Fischer].

Deputatul Ernő Kiss, în numele comisiei de imunitate, dă apoi citire hotărârei comisiei, în sensul căreia sunt excluși dela ședințe: Iuliu Justh pe 15 zile, Antoniu Bikády, Sigismund Eitner, Lovászi și Geza Polónyi pe câte 10 zile. Camera primește hotărârea comisiei.

Se primește apoi în a treia citire proiectul de reforme privitoare la honvezime și proiectul despre procedura penală militară. Referentul acestui proiect a fost ministrul de justiție Székely.

S'a luat încă hotărârea ca în ședința de după masă, pentru înlesnirea dezbaterii proiectului despre procedura penală să fie chemat în cameră un general-auditor.

S'a vorbit la sfârșitul ședinței, că după adoptarea acestui proiect, dimpreună cu a altor proiecte de mai puțină importanță politică manifestă, ca proiectul despre înființarea noilor universități, camera să fie ajurnată pe mai multe luni de zile.

Ședința de după amiază.

După amiază la orele 4 a fost o nouă ședință, care s'a ținut tot fără participarea partidelor din opoziție. S'au adoptat definitiv toate proiectele militare și și proiectul despre înființarea celor două universități noi, una în Pressburg, alta în Dobrișin.

O scenă foarte agitată a avut loc pe bulevardul Muzeului. Iuliu Justh, care venea din cameră, era urmat de-o mare mulțime de oameni și sărbătorit pe întreg parcursul. Când au ajuns în colțul bulevardului numit, comandantul companiei a cincea a regimentului de infanterie 38, care era postat acolo, la întrebare pe Justh că unde merge. Justh a protestat indignat împotriva încercării de-a fi atacat în libertatea lui personală:

— M'au dat afară din parlament — a zis el — și acum din nou mi-se aține calea.

Căpitanul n'a rămas mult impresionat de protestele lui Justh, ci a comandat pe loc soldaților „Bajonett auf!” și 40 de soldați și-au îndreptat imediat baionetele spre pieptul lui Justh. Mulțimea era foarte revoltată de procedura căpitanului. Justh a fost eliberat, numai grație intervenției unui înalt ofițer de poliție.

Grevă europeană

Comitetul executiv al partidului socialist din Budapesta a inițiat, încă eri, tratativele cu consiliile tuturor partidelor socialiste din Europa, cu scop ca atenția Europei să fie atrasă asupra evenimentelor din Ungaria printr-o grevă europeană. Tratativele încă n'au dat nici un rezultat pozitiv și greva nu va fi declarată decât în cazul, când greva s'ar putea întinde asupra tuturor statelor.

Socialiștii din Budapesta se vor abține deocamdată dela demonstrații, pentru că nu vor să satisfacă poftelor sângeroase ale contelui Tisza. În curând însă vor urma mari evenimente, mai mari decât cele de

până acum, căci se apropie ora fatală a reacțiunii.

„Népszava” a fost azi confiscată.

Specimene de înjurături

O adevărată grindină din cele mai selecte înjurături birjărești s'a deslănțuit azi asupra partidului guvernamental și în special asupra contelui Tisza și a ministrului președinte Lukács. Dăm câteva specimene:

Contele M. Károlyi, către Lukács: *Ești o canalie josnică, un mizerabil scârbos, nu numai în sens politic ci și în sens individual.*

Justh către contele Tisza: *Ești o bestie mizerabilă, un porc de câne ordinar, — cură-te de pe tribună!*

Szmrecsányi și Kun către majordomul camerei și către deputații guvernamentali: *Ați fost cum-părași cu bani furați din visteria statului. Sunteți călăi mizerabili, canalii desbrăcate de ori ce simț omenesc.*

Și fel de fel de erupții de acelaș diaspason, căruia hârtia unui ziar românesc nu poate să-i reziste.

Deputații escortați au făcut apoi senzația stradei, urmați pretutindeni de-o mare mulțime de oameni și vii aclamații.

Justh a ajuns în fața parlamentului fără pălărie, îmbrănciți în sensul deplin al cuvântului de poliști. Tot așa și ceilalți deputați. Scenelă între cari s'au petrecut toate acestea sunt ușor de imaginat.

Mai reținem aici împrejurarea că pe galeriul a asistat la ședința de azi delegațiunea congresului notarilor cercuali din întreaga țară. Deputații escortați, în clipa când erau scoși pe ușe, s'au referit aproape cu toții la prezența notarilor, dela cari au cerut să ducă departe vestea celor ce au văzut.

Mai bine naționaliști decât 48-iști.

În ședința de astăzi după amiază guvernamentali au rămas singuri în cameră. Nu sunt nici ei prea încântați de isprava patronului lor și nu arată încredere deplină în atitudinea temerară a acesteuia. Se tem că aceea ce s'a întâmplat eri și astăzi în camera Ungariei va avea urmări fatale și pentru propria lor soartă. Sfioși par'că se retrag în băncile dinapoi ocupând și locurile obișnuite ale naționaliștilor, pe când de ale opoziției se feresc ca de ciumă.

D. deputat dr. T. Mihali intrând în cameră își găsește locul ocupat de un deputat guvernamental. Glumind îl întreabă:

„Nu cumva vă gândiți acum să ne excludeți și pe noi din cameră?”

„Nu! Păzească sfântul! îi răspunde guvernamentalul —; destulă belea avem deocamdată cu nebunii lui Justh și cu ceilalți patrioți...”

„Da bine — îi zice d. Mihali — aceia vă sunt frați și huni patrioți, pe când noi tot agitatoři fără suflet...”

„Da, da, replică guvernamentalul și cu toate astea, vezi, astăzi e de zece ori mai bine să fi agitator ca voi, decât patriot ca ei!”

„Și nu va trece mult timp — spune d. Mihali după o clipă de scurtă gândire — și va fi de o mie de ori mai bine să fi agitator ca noi, decât patriot de felul vostru al tuturor, câți ați înscenat comediile patriotice de eri și de astăzi.”

Scene de eri.

Este o dată în istoria vieții parlamentare a Ungariei, 18 Noemvrie, pe care până eri o considera toată lumea ca ziua în care scandalurile parlamentare au ajuns cea mai înaltă culme ce și-o poate închipui minte omenească. Astăzi 18 Noemvrie se întemeie cu desăvârșire în fața celor petrecute eri în camera ungară. Și lung timp încă ziua de eri, 4 Iunie, va rămânea înscrisă ca

cea mai însemnată zi istorică în viața parlamentară a Ungariei dela 1848 încoace.

Abia se deschide ședința, abia își deschide Tisza gura ca să-și justifice procedura de dimineață, zeci de glasuri se ridică amenințătoare, o ploaie de înjurături cade pe capul — eroului zilei. Tisza a încetat să mai vorbească. Cu o liniște plină de cinism își scoate creionul și începe să însemneze ceva pe o hârtie. Deputații stau toți în picioare, unii roșii de mânie, alții albi ca varul, par'că și cel din urmă strop de sânge a pierit din fețele lor. Și Tisza serie înainte, însemnează numele celor pe cari ceva mai târziu avea să-i scoată cu poliția din parlamentul țării.

Închide ședința pe o jumătate de oră, o deschide iarăș dar de astă dată sgomotul e și mai asurzitor, vocile și mai iritate, pe Tisza nu-l părăsește calmul și asta aduce la exasperare pe deputații din opoziție.

Vre-o zece trompete și tot atâtea sirene își fac apariția în mâinile deputaților din opoziție. Se produce un vuiet demonic, par'că întreg iadul ar fi răscolit. Tisza zâmbeste, mai scrie vre-o câteva nume pe fășia de hârtie și apoi închide din nou ședința, ca peste jumătate de oră iarăș să o redeschidă.

Apariția poliției.

Ce condei ar putea descrie tabloul ce-l oferă camera ungară în clipele acestea de extremă iritație a nervilor. Nu mai sunt oameni aici, ci o ceată de fiare sălbatice. Singur Tisza își păstrează răceala, zâmbind urecă tribuna între huiduielile și înjurăturile — părinților patriei.

În clipa următoare 120 de poliști intră înarmați până în dinți în incinta camerei. Deputații pălesc ca fulgerați. Poliștii înconjură de toate părțile băncile opoziției. Un urlet sălbatec izbucnește din piepturile deputaților din opoziție. Comandantul poliștilor, Pavlik, citește ordinul lui Tisza de a scoate vre-o 30 de deputați din cameră. Nimeni nu-l ascultă. Toți sunt cuprinși de un acces de nebunie par'că.

Deputatul M. Károlyi strigă cu ochii ieșiți din orbite spre băncile guvernamentale:

„Câni mizerabili! Maghiari sunteți voi? Canalii sunteți! Aduceți poliția în sanctuarul țării?!”

Câtiva poliști înconjură pe Justh, provocându-l să-i urmeze. Justh se zmuncește, prietenii îl împresoară într'un cerc strâns și nu lasă pe nimeni să se apropie de el.

Deputatul Csuba chiamă pe nume cu glasul înecat de plâns pe deputatul afară de partid Bárcay, care stetea în afară de cordonul de poliști:

„Bárcay! Francisc Bárcay! Prietenul meu din copilărie și rudenie a mea, și tu ești între ei? Francisc Bárcay nu ți-e rușine? Nu, nu-mi ești prieten, nu-mi ești rudenie!”

Szmrecsányi observând pe majordomul camerei se îndreaptă spre el, îl oprește poliția, dar peste capetele poliștilor strigă:

„Porc de câne! Mișel ordinar! Majordom care primește să facă servicii de călău! Rușine!”

Pavlik, palid ca moartea stă în mijlocul tumultului. Poliștii se apropie iarăș de Justh. Contele Károlyi năvălește între Justh și poliști și strigă cu o voce detunătoare ca și extaziat:

„Nu pot suferi ca pe omul acesta bătrân și curat ca lacrima să-l atingă mână de polișt!”

În clipa următoare doi poliști sar asupra contelui Károlyi și-l târăsc cu forța afară. Din ușă Károlyi se întoarce încă odată spre deputații guvernamentali:

„Lășitate murdară e aceea ce faceți! Nici în Rusia nu se întâmplă așa ceva! Numai un Tisza e capabilă de o asemenea sceleritate!”

Cu capul descoperit, cu părul vâlvoi a fost târât contele Károlyi până în stradă și numai aici l-au lăsat liber.

Escortarea lui Justh.

Fiul lui Justh se aruncă ca un tigră asupra poliștilor care a pus mâna pe tatăl său. În acelaș moment 4 poliști înhață pe Justh fiul și-l

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui**

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferază lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectueș vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuratie, în prețul de fabrică.

tărăse afară. Alții apucă pe Ábrahám și-l conduc și pe acesta afară.

Szmurecsányi sare pe bănci și strigă spre guvernamentali:

„Ticăloși! Mișei! Gunoii strâns de pe drumuri!”

Apponyi apucă de braț pe șeful polițiștilor, Pavlik, și-l roagă, cu vocea înecată de emoție:

„Mă solidarizez cu colegii mei, escortați-mă și pe mine!”

— „Nu pot, n'am ordin” îi răspunde salutând polițistul.

Deputatul Col. Kovácsy, preot în Rákospalota, se ridică de la loc și cu mâinile ridicate spre o lojă a galeriei, unde se afla soția lui Tisza, rostește un blăstăm fioros:

„Blăstăm e familia aceasta pe capul națiunii. Blăstămat să-i fie neamul în veci!”

Pavlik se îndreaptă din nou spre Justh:

„Domnul meu! În numele legii te provoc să părăsești camera!”

Justh rămâne nemișcat.

„Nu cunosc lege care să mă poată sili să-ți urmez ordinul. Mă apără dreptul de imunitate. Nu mă pot supune!” răspunde.

Pavlik îl roagă în odată să-i urmeze. Justh nici nu se clinteste.

La un semn al lui Pavlik 4 polițiști îl înhață pe renitentul șef de partid. Justh se apără desperat. Un minut și mai bine durează lupta mută între Justh și polițiști. Ajuns pe culoare Justh se zămucește odată cu putere, scapă de polițiști și cade eșos, suflând ca un leu rănit, pe o canapea din apropiere. Polițiștii se apropie iarăși. Vreau să-l ducă în stradă.

„Nu mă due — urlă Justh gâfâind, — împușcați-mă dar nu mă due!”

Unui ziarist îi vine o idee mântuitoare. Aleargă într'un suflet la Justh și-i spune:

„Haidem repede în stradă! Polițiștii au luat la bătaie pe deputații escortați. Speriat Justh, sare la vestea asta neașteptată și aleargă în stradă.

Rând pe rând sunt scoși din cameră Eitner, D. Polónyi, G. Polónyi, Palugyay, Preszley, Szmurecsányi, Holló, Zlinsky, Veszprémy, Bikády, Fernbach, Huszár, Ivánka, contele I. Károlyi și Ștefan Csuha.

Tisza ocupă din nou scaunul prezidențial. Vrea să vorbească, glasul însă i-l amuțește sunetul de sirene și de trompete. Alți deputați urmează să fie escortați. În grabă se compune lista celor proserși. Beck, Kállay Ubul, Barabás, Benedek, Egrý, Kelemen, Kobek, Kun, Szabó, Vertán și Rákosi, unul după altul sunt târâți în stradă.

Nu mai rămân în incintă nici 30 de deputați opoziționiști. Apponyi, galben ca ceara, dă lozincă:

„Ásta nu mai e parlament, ásta-i o crișmă ordinară! Om cinstit nu mai rămâne aici!”

Cu aceste cuvinte se ridică și pleacă spre ieșire. Ceilalți deputați opoziționiști îl urmează.

Rămânând singur, partidul guvernamental al „muncii” de nimic n'a fost împiedecat în „munca-i” prodigioasă. În câteva minute a votat fără discuție proiectul de lege privitor la honvezime, fixând pentru ziua de azi „discuția” celorlalte proiecte militare.

NAGY JENÓ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La ospățul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanță de zece ani.

„Să nu vinzi scump, dar să târgușii ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Telegrame

de aderare și protest.

Dăm mai jos restul telegramelor de aderentă și de protestare adresate onorabilului biuro al marelui *Congres Național de la Alba-Iulia* pe care le-am primit ulterior.

Blaj. — Domnilor George Pop de Băsești și Dr. Izidor Marcu prezenți ai congresului provinciei adunate în Alba-Iulia.

Salut poporul credincios sosit cu preoții săi la locul de unde numim biserica aceasta; — mă mângâie căldura dragostei cu care vă lipiți de episcopii voștri. Domnul ni-a încredințat că rămâne cu învățăceii săi până la sfârșitul veacului. Acelaș cu venirea preasfântului spirit să ne îndrepte și povățuiască ca pe lege să luptăm lupta cea bună, căreia este făgăduită răsplata cu-nunei celei nevestjite. Darul Domnului cu noi cu toți. Amin. Victor Mihaly metropolitul de Alba-Iulia.

Salutăm soborul urându-i izbândă fericită întru apărarea Sionului românesc de desnaționalizare. Profesorii Criveț, Petrescu, Coroianu, Borgovan, C. Demetrescu, Liscu Dima, Grama Soloveanu, Costescu Glicu. București.

Preoții și credincioșii tractului protopopesc al Izei cu bucurie salută marea adunare. Cu tot sufletul se alătură. Din încredere Ioan Ivașco, protopop. Dragomirești.

Salutăm marele săbor urându-i izbândă fericită întru apărarea Sionului românesc de desnaționalizare. Profesorii Borgovanu, Negoescu, Petrișor, Vancay. București.

Aderăm și dorim izbândă. Cojocariu, Butnariu, Bicz.

Salut cu bucurie marea adunare pentru apărarea religiei și apărarea limbii străbune. Un militant.

Dovada mondială a fraților români la Alba-Iulia bineînțeles de toate limbile și glasurile pământului că românul voiește să fie având de moștenire un izvor nesecat de mântuire și nu niere în veci binecuvântată să fie de pronia divină cu mărirea străbună. Pentru Lunca Bihorului Tămaș protopop.

Salut marea adunare aderez la concluzele ei și doresc succes. Nicolae Racoța medic.

Impiedecați de vârsările Murășului n'am putut străbata până la tren. Dornici și jalnici am rămas acasă cu sufletele noastre suntem acolo salutăm soborul măreț și aderăm la toate concluzele ce se vor aduce întru apărarea bisericii gr-cat. române în numele poporului gr-cat. român din Baudul de Câmpie preotul Decei, Gligore Pop Steanu, Dumitru Tămaș.

Prin revărsarea apelor împiedecați de a lua parte la adunare, salutăm adunarea urând izbândă în lupta sfântă, Laurențiu Pascu protopop, Ioan Anca paroh, Dr. Virgil Radeș avocat, Victor Major director de bancă, Ioan Duma, Nicolau Todoran, Vasile Pop, Nicolae Pop, Emil Călugăr, Ioan Todoran, Nicolae Muntean primar, Iuliu și Simeon Anca, Dr. Alex. Simeon, Dănilă Boilă, Beșa, C. Mustea, I. Todoran, L. Mitrofan, A. Meja.

Trăiescă biserica gr-catolică română. Salutăm adunarea, aderăm hotărârilor în numele genera-

ției tinere din Sătmar Maramureș. Dr. Kirvai, Filipciuc, Nagy.

Neputându-mă prezenta salut adunarea istorică dorind succese. Sniritul sfânt este și va fi cu biserica noastră în veci și porțile iadului nu o vor învinge. Ungurean preot.

In persoană neputându-mă prezenta, însă cu inima, cu suflet doresc celor adunați la meeting succes. Districtul Hărcăului.

Aderăm cu toată tăria convingerilor noastre la moțiunea marelui meeting întru apărarea drepturilor bisericii noastre românești. E. Boițiu, V. Erdélyi, Dr. Nyireșan, Dr. Nyeș, V. Telegian, I. Busitia, G. Mitraș, Dr. A. Muntean, I. Cosma, I. Giorgian, Dr. A. Ciovici, I. Crișan, A. Maioreșcu, O. Maioreșcu, T. Petra, I. Iepure, I. Moga, N. Dringo, C. Dringo, V. Dringo, Dr. A. Pe-teancu etc.

Societatea academică română din Berlin se alătură la protestul vostru împotriva răpirii nelegiuite a drepturilor limbii și credinții românești. Dr. Broșu președinte.

Aderăm la concluzele meetingului. Dumnezeu ajute. Dej, Dr. Barbul, Dr. Eoca, Teodor Brehar, Simeon Russu, Ioan D. Tarnida, Augustin Schi-șu, Anca Ioanovicu.

Pentru frații rămași pe drumuri pradă psirei

Permiteți-mi, iubiți cetitori și cetitoare, să reveaim iarăși și iarăși asupra cumplitei mizerii în care se zbat zeci de mii de frați de ai noștri, loviți pe neașteptate de elementara furie a apelor revărsate și a furtunei deslănțuite.

În timp ce noi ne dăm hodinei în adăposturile noastre, sau stăm la masă, spre a ne astâmpăra foamea, să nu uităm că dâșii sărmanii nu au ce mânca, nu au unde se adăposti.

În timp ce unii dintre noi ne plătim luxul vre-unei petreceri al unei muzici frumoase, sau al vre-unui spectacol plăcut, să nu uităm că zeci de mii de frați de ai noștri pier de foame și că prin obolul nostru modest, prin contribuția noastră neînsemnată îi putem scăpa.

Să jertfim fie-care dintre noi un moment din plăcerea noastră, să suferim cîaar câte o zi de lipsă pentru dâșii, vom contribui astfel la mântuirea a mii de vieți românești.

Aceasta clipă de lipsă, de jertfă benevolă ne va procura plăceri pe care nu le bănuim căci vom avea conștiința că am făcut o faptă bună.

Ne adresăm către toată suflarea românească, rugând cu stăruință pe toți aceia care au în piept o inimă de om și de român să nu pregete a răspunde la acest apel de care sunt legate speranțe de viață a mii de români.

Orice sumă, fie cât de modestă este bine venită și se poate trimite pe adresa: „Românul” Zrinyi utca Nr. 1, Arad (Ungaria).

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

La marele congres dela Alba-Iulia.

Au participat:

Parohia Gârbovița Közeporbai.

Dan Samoilă, curator bisericesc; Botei Pavel, eritor; Muntean Alexa, econom; Frăsăla Nicolae, econom; Tric Culița, econom; Dancia Ion, econom; Tric Adrian, june.

Comuna grănițerească Spini.

Ioan Avram, preot; Petru Pop, primar; Nicolae Todor, inv.; Ioan Sima, cantor; Iosif Chinciu, econom.

Din Hațeg și ținutul Hațegului.

Dr. Gavril Suciu, avocat; Dna Hortense Dr. Suciu; Dr. Victor Bontescu, avocat; Dna Dora Dr. Bontescu; Victor Pop, contabil; Dr. Ioan Hiea, avocat; Dșoara Florica Ciucei Hațeg; Iacob Nicolescu, preot Tuștea; Silviu Simonetti, preot; Aron Stăncescu; Petru Muntean, Valioara; Petru Chețian, preot Densuș; Iustin Bora, preot; Belu Popescu; Ianeș Alboni I. Filip, Bucova; Ioan Lapadatu, preot Clopotiva; Septimiu Ionaș, preot; Anti Șerban Totești și Petru Clecan, comerciant, Pui.

Cercul Tășnadului (Sălagi.)

Demetriu Corvin, protopop Santău; Vasile Pop, protopop, Uinimet; Dr. Coriolan Steer, avocat Tășnad; Georgiu Filep, proprietar; Santău; Ioan Lobonț, preot Sărănad; Vasile Puptai, proprietar Senca; Ioan Macarie, econom Sărănad; Vasile Mureșan, preot Senca; Gavrița Pop, econom Silvaș; Nicolae Păteș, econom Hotoan.

Notă. Vom publica succesiv toate comunicările de acest fel ce ne vor sosi. Red.

Pentru mântuirea școlii din Nima

Bunul păstor din Nima, părintele George Manu, ne trimite iarăși vesti bune cu școala sa. Coleta sa menită să salveze o școală susținută cu îndărătnicie 16 ani de zile împotriva tuturor ingerințelor de cătră vredniciei săi poporeni dar care acuma nu mai pot să facă eforturile cerută de măsurile apponyane, merge încet. După obolul primilor donatori iată că marele Vasile Stroescu, protectorul acestui neam și alinătorul numeroaselor nevoi ce ne bântuie i-a trimis 500 de cor. și după el urmează acum neobosita secție bucureștană a Ligei Culturale române cu 200 cor.

Apelul părintelui din Nima cum vedem încet, încet își face efectul. Din nenorocire însă timpul merge și mai iute apropiind termenul în care va trebui să se aleagă definitiv într'un fel cu școala din Nima.

Căci iată ce ne scrie părintele G. Manu:

„Chiar acuma suntem la frîngerea pâinei. În răfătorul și-a dat abdicarea văzând, că nu-i putem asigura leaful prescrisă de lege. Dacă în trecut, de una sau prea mult două luni nu ne putem aduce fondul prin daruri benevole pentru susținerea școlii atunci suntem în pericol a rămâne fără învățători, din lipsa mijloacelor materiale, n'am putea publica concurs la timpul prescris. In asemenea împrejurări cu atât mai mare este marinosul dar al secțiunii Ligei Culturale din Bucurști, care cetind apelul din „Românul”, a sârit în ajutorul nostru.

Astfel la suma de 986 cor. 85 fil. incurse până acuma se mai adaug 200 cor. și laolaltă face 1186 cor. 85 fil.

INFORMAȚIUNI

Arad, 5 Iunie a 1912

Pentru loteria Reuniunii fem. rom. din Arad și jur au sosit următoarele obiecte dela dna Eugenia dr. C. Pop Arad: 1 admirabil fugar broderie pe etamină, un frumos port Săliște, 1 tăviță pe etamină, un ștergar țesut cu motive românești. Dela dna Ana C. Pop: 1 frumoasă tăviță cusătură cu mot. rom., 1 tăviță pe etamină. Dela dna Amalia dr. Domide Dej: 2 frumoase perdeluțe pentru rafturi, lucrate cu mot. rom. Dela dna Lucreția dr. Micșă Dej: 1 frumoasă tăviță poentlace, 1 salbă de mărgelile cu mot. rom. Dela dna Eugenia dr. Fărcaș n. Nichita Zelau: 1 mijloc de masă cu mot. rom. Dela dșoara Minerva Fărcaș Zelau: tăviță croșetată. Dela dșoara Alexandrina Fărcaș Zelau: o frumoasă tăviță brodată. Dela dna Victoria Budișan n. Liecan: Brad: o tăviță croșetată. Dela dșoara Olga Bartoloviciu Șimleu: o tutunieră croșetată, o frumoasă tăviță broderie.

Examenele la școala diecezană civ. de fete din loc se vor ținea după următoarea programă: *Joi în 7 (20) Iunie, 8—11 ore, examen cu toate elevele din religiune și limba română.*

Vineri în 8 (21) Iunie, 8—10 ore, clasa I civ. din celelalte obiecte.

In aceeași zi, 10—12 ore, clasa II civilă din celelalte obiecte.

Sâmbătă în 9 (22) Iunie, 8—10 ore, clasa III civilă din celelalte obiecte.

In aceeași zi, 10—12 ore, clasa IV. civilă din celelalte obiecte.

Duminecă în 10 (23) Iunie, înainte de amiază To Deum.

In aceeași zi, după amiază dela ora 4 festivalul școlii cu producțiuni declamatorice-muzicale și cercetarea expoziției lucrurilor de mână ale elevelor.

Marți în 12 (25) Iunie, 8—12 ore, examen cu elevele private.

Promoție. D. Honașiu German din Brad a fost promovat doctor în medicină la universitatea din Budapesta. Felicitările noastre!

Pentru nenorocirii din Ardeal. D. Vasile Stroiescu, marele nostru mecenat, a trimis băncii „Someșana” suma de 4000 cor. pentru a veni în ajutorul celor năpustiți de uragan.

Incediul din Constantinopol. Marți înainte de amiază un groaznic incendiu a distrus în Constantinopol peste 1200 de case. Se bănuiește că focul a fost pus. Incendiul a distrus o parte din districtul numit Isag-bașa. Au ars și o sumă de zidiri publice între cari și gimnaziul de fete.

Incendiul a avut și victime omenești. Până acum s'au constatat 32 morți și peste o sută răniți grav. Intre cei morți sunt 3 pompieri și 2 polițiști.

Pe strade circula puternice patrulare de soldați. Se crede că focul a fost pus de aderenții vechiului regim. Pe piața Hipodromului sunt adevărate piramide formate din mobila salvată a locuitorilor.

Regele Bulgariei la Viena. Ferdinand regele Bulgariei, cu regina Eleonora, moștenitorul de tron Boris și principele Cyril au sosit sâmbătă după amiază la Viena. La gară au fost primiți de însuși Majestatea Sa împăratul Francisc Iosif și conduși în Hofburg.

Seara a fost un prânz familiar, după care regele și regina Bulgariei au vizitat Opera din Burg asistând și la piesa renumită „Banaditrich” de Wagner. După teatru familia regală a mai luat parte și la serata dată de arhiducele Friederich.

Duminecă înainte de amiază regele Ferdinand împreună cu moștenitorul de tron Boris au vizitat pe mai mulți membrii ai casei de Hasburg cercetând totodată și criptele capușinilor unde au depus eununi pe mormântul împărătesei Elisabeta și a moștenitorului de tron Rudolf.

După reîntrăierea în Burg, regele și regina Bulgariei dimpreună cu principii Boris și Cyril au luat parte la dejunul dat de moștenitorul de tron al Austro-Ungariei.

In onoarea regelui s'a dat duminecă seara un prânz de gală la care pe lângă toți ambasadorii străini din Viena au mai luat parte și ministrul de externe contele Beretold și Gheschow, arhiducele Carol Adalbert, Filip principele de Coburg, principesa Clotild, atașatul Bulgariei din Viena Salabach cu familia, contele Tarnovsky, ambasadorul Austro-ungar din Sofia, ministrul de război Auffsenberg, membrii ceialalți ai cabinetului austriac, dimpreună cu Teleszky ministrul de finanțe al Ungariei și Iosipovich ministrul Croației și Slavoniei.

La prânzul de gală împăratul Francisc Iosif în limba franceză a toasat pentru regele Ferdinand și casa domitoare a Bulgariei zicând între altele: „Peste vre-o câteva săptămâni sunt 25 de ani de când Dumnezeu a depus în mâinile Majestății Voastre destinele Bulgariei. Din primele zile ale domniei Majestății Voastre am constatat cu cea mai mare bucurie, că ați urmat totdeauna politica cea mai bine chibzuită pentru susținerea păcii și fericirea poporului Bulgariei.”

Regele Ferdinand a răspuns tot în limba franceză.

Regele și regina Bulgariei dimpreună cu principii Boris și Cyril încă după prânzul de gală și-au luat adio dela Majestatea Sa și luni seara au părăsit capitala Austriei plecând spre Eberthal de unde vor merge la Berlin. La Berlin vor vizita și pe împăratul Wilhelm al II-lea.

Moartea episcopului de Muncaciu. Sâmbătă dimineața a trecut la cele eterne Iuliu Firczâh, episcopul diecezei gr.-catolice de Muncaciu. S'a născut în anul 1836; în 1887 a fost ales deputat iar la 1891 episcop al diecezei gr.-cat. din Ungvár, de unde mai târziu a fost încredințat cu păstorirea diecezei gr.-cat. de Muncaciu. Copilăria și-a petrecut-o într'un sat de pe valea Borșei, între români, ceea ce a avut ca urmare, o oarecare simpatie față de români.

Încât ne privește pe noi, moartea episcopului de Muncaciu are o deosebită însemnătate, deoarece dânsul a fost singurul între ruteni care într'un timp a luptat foarte mult în contra înființării episcopiei gr.-cat. maghiare în dauna episcopiei de Muncaciu și a limbii liturgice slave, ba a mers până acolo, încât a impus limba liturgică slavă unor parohii total maghiarizate din comitatul Hajdu, cari în timpurile turburi din și după 1848 au abandonat pe nesimțite limba liturgică veche.

În timpul din urmă însă în fruntea pelerinajului, care afirmative a avut de scop la Roma solicitarea înființării episcopiei maghiare, îl vedem alături de episcopul de Eperjes. Intrucât corespunde adevărului verisimile referitoare la scopul acestui pelerinaj și a abandonării de cătră dânsul a principiiilor de odinioară, nu putem ști, însă călătoria la Roma din 1910 alături de episcopul Vályi din Eperjes și osanalele aduse lui din prilejul morții pentru răspândirea culturii maghiare de către ziarele din Budapesta îndreptătesc această bănuială.

Populația Franței. Din raportul oficial al recensământului statului francez. reiese, că numărul celor născuți în anul 1911 este de 742.114, iar al morților de 776.983. O descreștere deci în anul 1911 de 34.869.

!S'a deschis!

Müller I. és Fia

stabiliment colector de fabrică, văpsitor de pânuri, curățitor chimic și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățesc pe cale chimică, ori se văpsesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albituri pentru călcat.

Doisprezece bărbați. Ce greu este, câte șiretlicuri trebuie să folosească o femeie până când prinde unul singur și să fie oare femeie care are doisprezece bărbați? De fapt există o astfel de femeie. Mai grandios este, că femeia aceasta despre care de sigur am presupune că se apropie de bătrânețe nu are mai mult de 27 ani. Când a fost de 17 ani s'a măritat prima oară, deci în zecă ani a avut 12 bărbați. În goana după câte un nou bărbat a fost atât de diligentă, încât nu i-a permis nici când un reposat mai îndelungat decât o lună. O parte din bărbații dănsi au murit, partea cea mai mare dintre dănsii au fost părăsiți de dânsa, iar șase dintre bărbați au fugit de nici de urma lor nu s'a auzit.

Că s'ar cere ea să se divorțeze legal de careva, la aceasta dânsa nici nu s'a gândit. Nici atunci nu s'a gândit la aceasta, când dânsi i-s'a nrit de acest joc; pur și simplu a fugit într'un alt stat unde s'a măritat din nou.

În zilele acestea a fost doamna Jenny — căci acesta e numele Don Juanului în ediție feminină — condamnată pentru aceste delictive la 10 luni închisoare. La desbaterea procesului ar fi trebuit ascultați ca martori și foștii bărbați, însă din acestia de abia trei au fost aflați. Nici nu a avut așa lucru ușor poliția în căutarea lor, căci aproape nu este stat în Statele-Unite, unde doamna Jenny să nu fi lăsat pe câte un bărbat. Doamna Jenny nici nu a prea ales printre bărbații săi, ba putem să zicem că în direcția aceasta a avut un gust cosmopolit. Când i-s'a cetit sentința a asigurat pe jude zimbând, că îndată ce va ajunge etatea cea mai primejdioasă își va alege un bărbat definitiv.

Parastas. La serviciul divin de Duminică 2 iunie st. n. înălțat prin prezența bunului nostru arhieru și prin captivanta predică a profesorului Dr. L. Iacob, studenții teologi din loc au ținut parastas pentru odihna scump regretatului lor coleg Vasiliu Țiț. Răspunsurile s'au dat de corul seminarial. Pe fețele studenților se vedea durerea căci golul ce l'a lăsat scumpul Țiț nu se poate umple. Numai convorbirea cu ei te poate convinge, cine a fost ficiertatul Țiț și numai așa le poți palid înțelege, durerea. S'au văzut oameni jelind, dar atâta iubire față de un fost coleg se esplică numai și numai din simpatiile generale ale regretatului Țiț și din spiritul evanghelie ce străbate studențimea noastră teologică. Să fii iertat bunule Țiț. În timp ce tu îți dormi somnul veciniei colegii tăi respirați prin locuri diferite, îți vor ridica an de an, în bisericuțele sfioase, parastase pentru odihna sufletului tău.

O sută de mii coroane pentru un ochiu. În Viena se desbate un proces de despăgubire foarte interesant. Procesul a fost intentat de cancelistul Zigismund Laub în contra profsorului universitar dr. Fridric Dimmer. Mobilul procesului este o operație de ochi făcută de profesor asupra lui

Laub în urma căreia cel din urmă și-a pierdut vederea unui ochiu. Cancelistul a pornit proces de despăgubire pentru suma de 100.000 cor.

După cum se poate constata din actele procesului, Laub, care de ochiul stâng era din naștere orb, în luna ianuarie a consultat la clinică pe profesorul Dimmer ca să-i recomande niște ochelari. Profesorul însă l'a sfătuit ca să se supună unei operații, spunându-i că va vedea îndată și cu ochiul bolnav. Pacientul în 18 ianuarie s'a și supus operației, însă după operație profesorul i-a spus că mâne zi va trebui să se supună la o a doua operație. Laub s'a supus și la aceasta însă nici după această operație nu a căpătat vederea. Peste patru săptămâni pacientul s'a prezentat din nou la clinică unde profesorul i-a spus că dacă va mai rămâne în clinică încă vre-o câteva zile i-se va vindeca ochiul. Însă nici până la începutul lui april bolnavul nu a recăpătat vederea. Când a tras la răspundere pe profesor, acela i-a răspuns că dânsul nu este profet ca să știe dinainte că operația nu va avea rezultatul dorit. Laub atunci a mai crețat și alți specialiști, cari toți în consonanță i-au răspuns că operațiunea a fost făcută greșit astfel, încât și-a pierdut vederea pentru totdeauna.

Omul orbit astfel a intentat amintitul proces pentru suma horibilă de 100.000 cor. Toți specialiștii așteaptă cu un interes deosebit sfârșitul acestui proces, căci Dimmer era unul dintre cei mai renumiți specialiști.

Necrolog. Terezia Bălibanu născ. Bran soția dlui Antoniu Bălibanu preot în Băsești a reposat în 2 Iunie st. n. 1912. Înormântarea reposatei a avut loc în 5 Iunie a. e. Condolențele noastre nemângăiatului soț!

Agitația din Belgia. Sunt cunoscute luptele date între clericali deoparte și liberari de altă parte din Belgia. Mai în urmă primarul orașului Bruxelles a adresat parchetului o scrisoare prin care acuză ziarul oficios al guvernului de faptul că a sfătuit printr'un articol al său, pe clericali, să vie înarmați în ședința de azi a camerei și peste tot să umble înarmați. Primarul a declarat că nu face acest pas pentru a obține pedepsirea organului agitator, ci pentru a se degaja de răspunderea evenimentelor ce ar putea să survină din această cauză.

Elevii unui gimnaziu clerical, au luat eri cu asalt gimnaziul orașului; o luptă în toată regula s'a înems între elevii celor două gimnazii. Directorul gimnaziului orașului a cerut ajutorul poliției, care a detașat un cordon de polițiști pentru paza școlii.

Promoție. D. Corneliu Micloși, fiul părintelui Ioan Micloși din Covasinț, a fost promovat doctor cum laude în științele politehnice la universitatea din Viena. Felicitări.

Nou avocat român. D. Dr. Salvator Jurea și-a deschis cancelaria advocațională în Sighet.

De 10 Mai, Majestatea Sa regele Carol al României a acordat celor 4 miniștrii demisionari cele mai înalte destinații: dlui P. Carp, fost preșident al consiliului și șeful partidului conservator, colanul ordinului Carol I, dlui Alex. Margiloman, fost ministru de interne, crucea cea mare a ordinului „Steaua României”; dlui N. Filipescu, fost ministru de război, crucea cea mare a ordinului „Coroana României”; dlui B. St. Delavrancea „Coroana României” în gradul de mare ofițer.

Academciani politicieni. Alegerea dlui P. Deschanel la prezidenția camerei franceze în timp ce d. R. Poincaré presidează consiliul miniștrilor, constituie un moment deosebit de interesant în viața politică prin faptul că ambii preșidenți înalți sunt membri ai Academiei franceze. Intâlnirea celor doi bărbați politici la Academie și la camera este totuș întrecută prin mult mai frumosul caz de precedentă din România, însă regele Carol ca preșident al Academiei avea lângă sine de secretar general pe ministrul său preșident d. Dimitrie Sturdza.

Basarabia. A apărut (schiță geografică) de Pan. Hadhippa. Produsul din vânzarea acestei broșuri este destinat la tipărirea unei cărți pentru moldovenii din Basarabia. Prețul 50 bani.

Culturale și sociale

Din Mediaș. Dare de seamă cu prilejul producțiunii teatrale-corale urmată de dans, ce tinerimea română din loc a aranjat la 5 maiu st. n. 1912 sub conducerea d-lui înv. Ștefan Secetă, au binevoit a suprasolvi următorii domni: Ioan Muntean preot în Velțin 2 cor., Oct. Coșciuc student loco 1 cor., Ioan Hothie executor loco 5 cor., Stojan preot în Ațel 2 cor., Haiza înv. în Poștea mare 2 cor., d-na vād. Costea din Boziaș 1 cor., G. Seculin funcționar loco 2 cor., d-șoara E. Khun loco 3 cor., I. Botezan Agârbiciu 1 cor., Moldovan Brăteș 2 cor., Achim Albu Ibișdorf 40 fil., Wenzler funcț. loco 2 cor. 50 fil., d-na Theil loco 1 cor. 50 fil., d. Meissinger loco 1 cor. Total 26 cor. 40 fil. Inimoșilor donatori li-se exprimă și pe această cale mulțumită.

Profitul net al petrecerii a fost distribuit în modul următor: 100 cor. (câte 50) „Clubului plugarilor români” și „Reuniunea pentru asigurarea vitelor” din loc; 103 cor. 64 fil pentru înființarea unei reuniuni de cântări și 35 cor. pentru școala gr.-cat. din Mediaș.

Mediaș, 15—28 maiu 1912.

În numele comitetului aranjator: **V. Fodor,** cassar **I. Sava,** președinte.

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(101)

— Omare —

Se va înțelege deci că, spre a evita o asemenea ieșire, vom numi pe doamna în fața casei căreia se va opri caleașca cum i-se zicea în chip unanim în tot orașul N..., adică Șarmantă.

Acesta era numele ei, iar ea și'l câștigase bine, căci făcea totul spre a fi plăcută. Nu voi nega că la amabilitatea recunoscută se adăuga din când în când o ploaie de proiectile atât de ascutite, ceace e de altfel trăsătura particulară caracterului feminin, încât, în fiecare cuvânt al conversației ei înțepătoare, simțea destul de adesea joel provocător al acestor împunsături subtile, și Dumnezeu să ferească ca aceea împotriva căreia se însuflețea puțin, să-i fi căzut în asemenea momente în gliare! Această mică slăbiciune era, mă grăbesc a o spune, de obicei ascunsă sub formele unei alese bună-creștere de provincie. Era multă grație în fiecare din mișcărilor gurei sale și a corpului ei întreg; îi plăcea versurile; știa să și aplece capul cu un aer foarte gânditor; acei ce aveau cine știe ce păcătoasă de plângere împotriva ei, ziceau înșiși mai întâi: „E o femeie șarmantă”, și după aceea își scoteau din capete petrecânduși pe contul ei.

Cât despre cealaltă doamnă, vizitatoarea cu caleașca, aceea pe care o apăsa o știre de tot proaspătă, ea n'avea atâta fineță în spirit, de diversitate în caracter; astfel ne vom mărgini și noi, după sentimentul localității, a o numi *gentilă*.

Intrarea Gentilei deșteptă tresărind pe Adela și tovarășul ei Pot-pourri: Adela, pletoasă ca un yak, Pot-pourri, scurt în lălee; se înțelege că vorbesc despre cei doi paznici ai interiorului, despre cele două perle cari dormiau atât de eroic în căldura unei raze de primăvară.

Ambii se aruncară, cu coala trompetă, cu ochii holbați, cu ascutite lătrături, în anticameră unde vizitatoarea își desbracă haina, și ea se văzu în rochie de țesătură și culoare la modă, cu un lung boa în jurul gâtului; mirosoari de iasomie se răspândiră în odaca întregă.

Șarmanta abia fusese înștiințată despre venirea Gentilei că ea și alergă și se repzi spre prietena sa. Ele își strinseră mâinile, se îmbrățișară și se mirară cum fac extovarășele institutelor imperiale, când se întâlneau câțva timp după emanciparea lor, când mamele și mătușele experimentate n'au avut încă vreme să le explice că tatăl uneia dintr'insele e mai sărac și de un rang (cin) mai puțin înalt decât părintele celeilalte, cu un ton care ar zice: „Între voi e un abis”.

Săruturile fură sgomotoase, fiindcă Adela și tovarășul prinseră a lătra în loc să mai hămăiască. Cele două doamne trecură într-o cameră de recepție albastră, înconjurată de un divan; se

înțelege dela sine că se găsea acolo o masă ovală și vase făcând paravan cu iedera care le împodobia; după ele mărâind intrară Adela, asemenea unei sănii care călătorește nevăzută pe sub o clae de fân, și Pot-pourri, făcând să i-se frământe lungul lui trup. „Aci, uite, aci în colțisorul ăsta”, zise stăpâna casei, făcând pe vizitatoarea sa să șadă comod pe divan; „uite, uite, și apoi perna asta bun”.

Vorbind așa ea vâri la spatele prietenei sale o pernă pe care era brodat în lână un cavaler al cărui nas, ca în toate broderiile cu carnaval, era în trepte, iar gura în patrat. „Cât sunt de fericită că ideea... Inchipueșteți, erau calea înăuntru, aud cum se apropie o trăsură și-mi zice: „Ei! cine poate să vină așa de vreme?” Paraja gândia că trebuie să fie vice-guvernanta, la ce îi zice eu: „Poftim, iar nebuna asta care mă plic-tisește!” Și pe legea mea mă pregăteam frumușel să mă fac absentă.

Frumoasa vizitatoare voia să intre în materie și a se ușura de noutatea sa, dar o neașteptată exclamație a Șarmantei dădu odată o altă direcție convorbirii.

„Ce drăguță de stambă! strigă doamna căutând la rochia Gentilei.

— Da, nu-i așa că-i drăguță? Prascovia Teodorovna găsește pătrățelele ceva cam mari și în locul acestor puncte scortșoară ea ar prefera puncte vinete.

(Va urma.)

LITERATURĂ.

Testamentul lui George Bariț.

Comunicare făcută de

Dr. Horia Petra-Petrescu.

Am serbat și eu centenarul lui George Bariț! In decursul zilei întregi, a doua zi de Rusalii, mi-am amintit de nestorul jurnaliștilor români. Gândul îmi sbura la el și la serbătoarea din Brașov; dimineața, pe timpul liturghiei, după masă, pe timpul când se ținea ședința festivă, cu vorbiri comemorative, cu cântece, cu declamații, seara când se rosteau dela masa întinsă laude meritate memoriei lui George Bariț. Imi ziceam așa: „cei ce au muncit o viață întreagă pentru binele neamului, sunt vrednici de recunoștința tuturor. Cunoști tu îndeajuns însemnătatea elipei, care o trăiești? Știi tu pentru ce i-se închină în ziua de astăzi românimea plină de cucernicie?”

Am luat istoria Transilvaniei în mână, „Părțile alese”, am luat „Memorialul”, am frunzărit „Observatorul” și „Foaia pentru minte, inimă și literatură”, am privit la portretele lui Bariț, la medalia de bronz turnată de „Academia Română” fostului ei președinte și mi-a prins bine să recapitulez și momentele unirii cu Roma, (în vol. I al „Părților alese”), acum, în zilele noastre de restriște, în apropierea adunării de protestare dela Alba-Iulia.

Din fiecare rând scris de Bariț par’că ceteam un dicton latinesc, care mi-se desprindea de pe buze — și dictonul acesta îl ceteam și din privirea ochilor lui din portrete: *ex fide vivo*. Dacă m’ar fi chemat odată bătrînul Bariț pe mine să-i desenez blazonul nobiliar, pe lângă înfrumșetările cunvenite, eu aș fi scris în el și aceste cuvinte: *ex fide vivo*, să le aibă după cum Regele Carol își are scrisă în blazon declarația solemnă „*Nihil sine Deo*”. Căci Bariț, de fapt, a putut zice că trăiește din cinste, din dragostea pentru adevăr și pentru neam...

Mi-am mai adus aminte de ceva — de o zi ploioasă de toamnă, din anul trecut. Atunci am cercetat mormântul lui, în Sibiu, în curtea bisericii gr.-cat. române. Pentru întâia dată. Aveam remușcări că n’am făcut-o mai înainte, că am cucerat alte ținuturi și un mormânt atât de apropiat, al unui om mare de al nostru, l-am dat uitării. Și țin minte că am stat descoperit în fața mormântului și — am prins putere. Nu știu cum sunt alții, — dar pe mine mă îndeamnă la perseverență pe cărarea apucată mormintele iubite. Imi zic: „vezi, oameni, cari n’au trăit de geaba! Ridică capul, dă-ți osteneala să nu le pângărești amintirea! dă la o parte gândurile mărunte, ridicole!”

Putea să plouă, putea să fie ceral posomorît — eu mă simțeam mângăiat sufletește, că nu eram prins în cătușele vremii posomorite...

Și o vreme tot atât de urtă era și de astădată pe afară. Ploua din greu. Și tot ea atunci, m’au străbătut și acum fiorii de bucurie sufletească. Acum aveam și mai mult prilej de bucurie, căci am dat de niște documente, cari mi-au adus adevărată sârbătoare în suflet.

Ascultați. Cetind pagini scrise de G. Bariț mi-am amintit de prietenia tatălui meu cu fiul marelui nostru istoriograf, cu Ieronim G. Bariț, care a ocupat mulți ani postul de funcționar de bancă la „Albina” în Sibiu și în Brașov. Acest Ieronim G. Bariț a fost singurul fiu al nestorului publicisticii române, a studiat în Sibiu și Viena, a scris o mulțime de articole, politice și literare, în jurnalele noastre și a avut o soartă foarte tristă, a murit — vai! în casa de sănătate. Despre Ieronim Gh. Bariț va trebui să scriu cândva câteva rânduri*), căci era un om de inimă și un spirit de elită. Astăzi numai un amănunt interesant: tatăl său reproducea cu multă plăcere din „Românul” lui Rosetti articole subscrise cu pseudonim, în „Observatorul” său, neștiind că articolele sunt scrise de fiul său, pe atunci student în Viena. Cunoșcând legăturile de prietenie intimă ale tatălui meu cu Ieronim B. am știricit dacă n’are hârtii rămase pe urma prietenului mort. Spre marea mea bucurie am găsit între hârtiile date tatălui meu din partea lui Ieronim B. înainte de demență, și câteva documente impor-

*) A tradus în volum: „Femelle” de Pedersani și „Arta de a trăi” de Stugau. (1893.)

tante, cari mi-au adus pe George Bariț și mai aproape, decât îmi era până atunci. Vă puteți închipui bucuria mea, când am dat de scrisul bătrînului venerat de toată suflarea românească, când am cetit gânduri intime așternute pe hârtie de mâna lui tremurătoare. O viață întreagă de om mi-s’a profilat pe dinaintea ochilor mei sufletești. Astfel, am stat ceasuri întregi aplecat peste „hri-soave” vechi, până când pe afară ploua și până când în sufletul meu se făcea tot mai mare lumină...

Mi-s’ar părea că sunt un egoist dacă aș reține numai pentru mine simțimentele, de cari am fost cuprins — de aceea vin în fața publicității.

Timpul, care a văzut atâtea lucruri minunate ale condeiului lui, să dea mai departe și aceste rânduri intime, căci nupai spre laudă poate servi tiparului dacă este în stare să ducă în lume astfel de gânduri.

Nu știu dacă testamentul acesta din care public părțile esențiale, cari pot interesa lumea românească, decamdată, n’a fost publicat încă undeva. Eu n’am cunoștința despre aceasta. Originalul poate că se află la „Academia Română”, în București. Eu decopiez o copie fidelă, pentru a cărei autenticitate a garantat în scris Ieronim G. Bariț, la sfârșitul documentului. In manuscris original am un „inventar”, scris în 1866. Iată cum îl intitulează G. Bariț: „Inventarul micii mele averi, întocmit și încheiat în 1 Mai a. e. 1866, după morbul cel greu din 18/6 Decembrie 1865 până în Mart 1866”. Omul conștient și își face bilanțul averii, după ce a fost sguđuit odată de o furtună trecătoare, un „morb greu”, socotind cu toată conștientozitatea de care este capabil un om de omenie fiecare obiect, fiecare creștar, care-l are în stăpânire. E duios să vezi mobilele și giuvaericele și pânzeturile și hainele, cum defilează pe dinaintea ta într’un șir de bătaie, ca să adeverească că sunt ale scriitorului român, modest și sânguinos, într’a cărui slujbă se bucură și ele că se află. Par’că simțesti o boare fermecată peste toate:

Iată cum vorbește, spre exemplu Bariț despre biblioteca sa: „Pentru biblioteca mea trebuie să se facă inventar și *acurat*. Aceeași pe mine mă costă departe peste una mie fiorini v. a.: ea a fost pentru mine aceea ce este *taraba și rafturile și capitalul* pentru neguțator și toate uneltele pentru industriali (sic); cu ajutorul bibliotecii, în curs de ani 30, de când m’am așezat în Brașov, îmi câștig o parte bună din veniturile anuale, adică cel puțin câte 1000 fl. pe fiecare an, prin urmare în 30 ani 30 mii fl.; prin urmare biblioteca s’ar putea considera și ea amortizată de tot. Ea însă cuprinde mai multe cărți foarte bune, cari voind cineva le pate preface în bani; de aceea mă aflu îndemnat a’mi pune toate cărțile mele câte le am, în preț de 500 fl. v. a.” (adecă biblioteca, peste care era stăpân în Brașov, în 11 1866.)

Dar să revin la testamentul lui G. Bariț. Este scris în 1891, deci cu 2 ani înainte de moarte. Tot ce poate avea interes *cultural și omenesc* am reprodus fidel, lăsând afară socoteli mărunte și unele nume de persoane, cari parte au murit, parte trăese încă.

Va fi interesant să se urmărească schița autobiografică, cu amănunte bogate privitoare la jurnalele și revistele redactate de Bariț, precum și vânzarea cărților scrise de el, apoi notele duioase, cum împărțește obiecte iubite, și rugarea către urmași să nu dea uitării concordia frățească. Chiar dacă s’ar fi publicat documentul undeva, republicarea lui e de interes în zilele noastre.

*

Testamentul e intitulat:

„*Reminiscențe din viața mea familiară și material pentru testament, dacă mi va rămânea la moartea mea avere*” și urmează astfel:

„In toamna anului 1853, când am fost numit profesor de fizică la liceul din Blaj, am plecat dela casa părintească cu testimonii strălucite după studii de 15 ani și — cu 25 fl. monetă convențională; altă avere nu am avut. Plata de profesor mi-a fost 200 fl. mon. conv.

„Chemat de către comercianții români din Brașov ca să înființăm și acolo așa numita normală, adică elementară de 4 clase, din care școlarii să poată fi primiți la un gimnaziu, m’ap învoit cu contract numai pe trei ani, cu plata tot ea cea din Blaj și cu locuința. Acum însă părinții începuseră a se deștepta și mă îmbulzeau cu bă-

jeții lor ca să le dau ore private, din care am avut un venit de 500 fl. m. c. pe un an.

In ianuarie 1838 am înființat „Foaia literară” și în martie din acelaș an „Gazeta de Transilvania”.

„De aci încolo venitul mi-a crescut. Simțeam însă lipsa mare de o bibliotecă, cu care să mă ajut la întreprinderile mele. Până în 1841 am dat 600 fl. m. c. pe cărți

„Contractul de profesor mi-s’a învoit de două ori. Dela 1845 m’am retras din cauză că lucrarea la celo două foi periodice îmi răpeam foarte mult timp și acelea deveniseră mult obositoare.

„Pe când m’am căsătorit, în anul 1841, aveam venit la 1,200 fl., mă ajungeam însă bine cu 900 fl. pe an. Grîul ce l mai frumos găleata (cubalus) de 120 m. era în acei ani cu 2 fl. și cel mai scump 2 fl. 40 cr. m. e., iar carnea de bou cu 10 cr. kg.

„Până în 1848 îmi făcusem o avere, în bani în mobiliar, bibliotecă și scule prețioase, până la 5200 fl. m. c., pe care am și jurat eu și nevasta mea, după ce mio răpiseră (sic) secuții în lupta din Predeal, în Martie 1849. Am mijlocit în 1850 amortizarea unor obligațiuni și a unui cambiu, din cari la un an îmi intrară banii.

„Cu acest rest de avere mă apucai de lucru mai întâi cu „Gazeta” și „Foaia”. După ce mă trîntise guvernul militar la o parte, neguțătoria mea strîmțată în multe moduri prin măsuri absolutiste, deschise o cancelarie de apărare, a cărei conducere mi-s’a încredințat mie, cu plata anuală de 500 fl. Nu trecură doi ani pe când se formase un consorțiu de 24 înși — membrii eu scop de a înființa o fabrică mecanică mare de hârtie, care acum, după revoluțiune, se căuta în cantități ca nici odată și se plătea cu prețuri ne-cunoscute până atunci.

„Acelaș consorțiu mă trimise în Octomvre 1852 la Belgia, la Paris și Helveția, ca să caut și să arvunesc cu contract mașine corespunzătoare. Mi-s’a încredințat apoi conducerea lucrărilor până la deschiderea fabricii, cu plata anuală de 800 fl. m. c., dar între cele mai grele împrejurări, precum războiul cel mare oriental, închiderea frontariilor, crize financiare cu daune de sute de milioane.

După punerea fabricii în lucrare abea în Septemvre 1857 am fast numit Director al ei cu salariu de 1.500 florini pe an fără alte emolumente, pe când tehnicul fabricii avea 2000 fl., locuința mobilată, încălzit, luminat, serviciu.

„In acciaș ani lucram la „Gazeta” și ca colaborator aveam, după împrejurări, 600 până la 800 fl. pe an. Lucram la câte un dicționar. Scurt, toată viața mi-o petreceam în *muncă grea*. Susținerea familiei, care se înmulțise, mă costa tot mai mult. Prin economie strictă am reușit, cu ajutorul lui Dumnezeu, ca să mi pun la loc daunele din 1849 și să mai adaug la avere.

„In Octomvre 1862 am măritat pe fiica mea cea mai mare cu dotă de peste 2400 fl. Atăta sau și mai mult m’a costat măritatul fiecăreia dintre celelalte trei fiice, precum arată foile de zestr.

„Ținerea fiului meu Ieronim la studii în Sibiu și Viena, precum și plățirea repetită a datorțiilor lui, s’au ureat la suma de peste 4000 fl. v. a.

(Va urma.)

POSTA ADMINISTRAȚIEI

E. C. Nyimezö. Până la 1 Aprilie 1912.
Mihai Novac Brașov. Am primit 7 cor. abonament, până la 1 Iulie 1912.
Teodor A. Turcu, Oravița. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Sept. 1912.
Dr. G. Iuga, Vișeu de sus. Abonamentul dv. e plătit până la 1 Octomvrie 1912.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

„ARDELEANA”

Institut de credit și de economii, societate pe acții în Orăștie.

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de **director executiv și secretar** al institutului nostru să iese concurs cu termen până la 20 Iunie a. c. stil nou.

Beneficiile înpreutate cu aceste posturi sunt:
Pentru director:

- Salar fundamental 4800 Cor. la an;
- Bani de cvartir 30%, a salariului fundamental!
- 5 adause cvinevenale de câte 10%, a salariului fundamental;
- tantiemă în suma de 1% a venitului net anual calculată conform statutelor;
- diurne și spese de călătorie conform regulamentului special;
- drept la pensie în condițiile normativului referitor.

Pentru secretar:

- Salar fundamental 2400 Cor. la an;
- și c) ca la director
- tantiema statutară
- și f) ca la director.

Concurenții la postul de director au să aibe competența lor teoretică și practică pentru conducerea afacerilor institutului, iar de la reflectanții la postul de secretar, să cere evaluarea juridică și praxă de bancă premersă, sau evaluare comercială teoretică.

Eventualele informări ce s'ar dori să pot cere de la direcțiunea institutului.

Dat din ședința plenară a direcțiunii ținută la 24 Maiu 1912.

Direcțiunea.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă pe lângă condiții favorabile. A se adresa: **Dr. Emil Montia**, avocat Șiria (Vișag).

Nr. 120/1912.

Primăria comunei Săliște, (com. Sibiu.)

Licitațiune minuendă.

Primăria comunei dă în întreprindere pe calea licitațiunii minuende ce se va ținea în 22 Iunie a. c. st. n. la oarele 10 antemeridiane în sala de ședințe a primăriei comunale lucrările de clădire ale stabilimentului electric și a băii de abur. Prețul strigării conform preliminarului 80660 coroane 82 bani.

Vadiu 2000 coroane.

Planurile, preliminarul precum și condițiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei în decursul oarelor de oficiu.

Oferte în scris se pot înainta până la începerea licitațiunii și sunt a se instrua în sensul Statului de liferări publice (ord. min. de interne Nr. 83000/1907) conform dispozițiunilor publicării făcute anterior în foaia „Vállalkozók Lapja” din Budapesta.

Săliște, în 27 Maiu 1912.

Primăria comunei.

Nr. 1101/1912.

Primăria comunei dă în întreprindere pe calea licitațiunii minuende, ce se va ținea în 22 Iunie a. c. st. n. la oarele 11 a. m. lucrările de clădire ale abatorului comunal.

Prețul strigării 9008 coroane 63 bani. Vadiu 300 coroane.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei în oarele de oficiu.

Săliște, în 27 Maiu 1912.

Primăria comunei**Gustați**

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899.

Telefon: 28-35.

N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc

pentru oficii, medeci, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

— *Prețuri de fabrică.* —

Correspondență în limbile maghiară și germană

Locul de cură Rigósfürdő**(Bogda) (Bogdarigós)**

este situată în comitatul Timiș, pe linia ferată Timișoara-Lipova, de la gara Charlottenburg la o depărtare de 7 km.

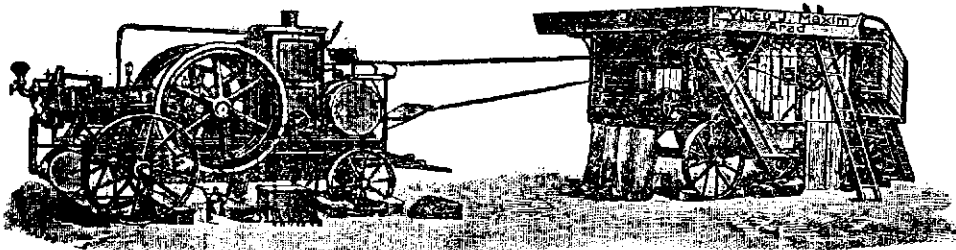
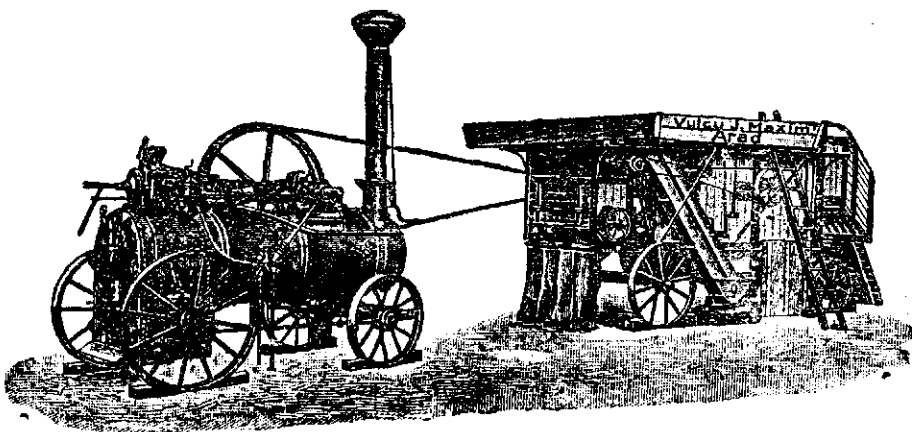
— E consult a se comanda înainte trăsura la gara căei ferate. — Situația băilor este admirabilă și scutită de praf.

Băi exelente contra *reumei, podagrei, dureri nervoase, etc.* — Camere frumoase și ieftine. Mâncări bune și ieftine. Hotelul băilor este mărit cu încă 16 camere. Sezonul: până la sfârșitul lui Septembrie. Explicații detalitate dă:

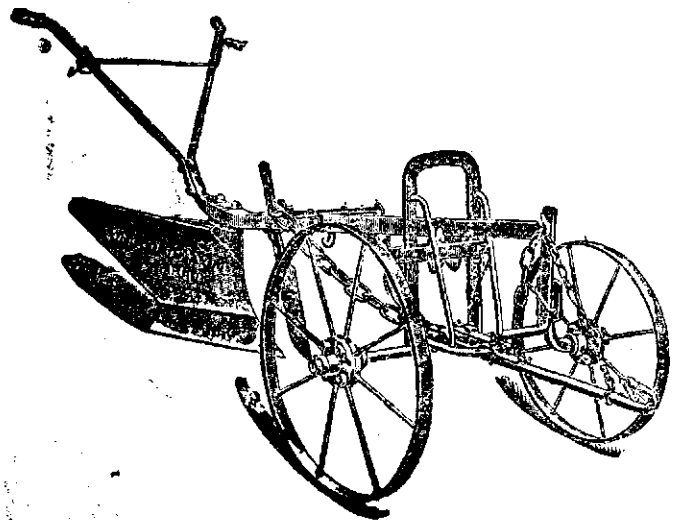
Direcțiunea băilor, Rigósfürdő. Telefon nr. 2, și Nêgele Antal farmacist în Timișoara-Temesvár. Telefon nr. 322.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuese în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzina. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noul și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

SINGURA FIRMĂ
ROMÂNEASCĂ ÎN
ȚARĂ CARE

VOPSEȘTE,

CURĂȚEȘTE și

SPALĂ ALBITURI.

EUGEN JUNCAN,
ARAD, str.. JOZSEF-FÖHERCEG 9
LUCRĂRI EXCELENTE, PREȚURI IEFTINE.

Polacsek Henrik,

strungar artistic

Budapesta VII., Nagymezőutca 31.

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici Lignum-Sanctum, apoi articola pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, dacuri pentru biliard, șahuri, domino, rapentru ziare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere totfelul de reparații în branșa mea, în preț mic. Comandele din provincii se execută prompt și solid.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Teleki nr. 19.

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

Barthl János

lăcătuș artistic și de edificii
ARAD, Rákoczy utca numărul 9.
(în casa proprie).

Primește spre executare toate lucrările în branșa lui și anume: lucrările din fer la edificii, construcții de fer, îngrădiri și decoruri de fer, și totfelul de reparații. — Cu preliminar de spese servese gratuit. Rog binevoitorul sprijin.

Cu stimă: **BARTHL JANOS.**

Sztanity György

antreprenor pentru zidiri și pardositor
Arad, piața Kelemen nr. 6.

Primește și pregătește totfelul de lucrări de pardosire, construcția drumurilor, canalizări și orice muncă în branșa aceasta oriunde, cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă condițiile cele mai convenabile. : : :

Prospecte gratis!

ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul său de **BRODĂRII ȘI ALBITURI**, trusouri complete pentru femei, bărbați și copii, lucrate artistic și cu gust. — Brodării albe și colorate, lucrări cu aur, alb-turi, batiste, servete, millienuri, perini pentru divan, se află gata și se vând cu preț ieftin, — se află și nelucrate. Domnișoare se primesc spre instruire.

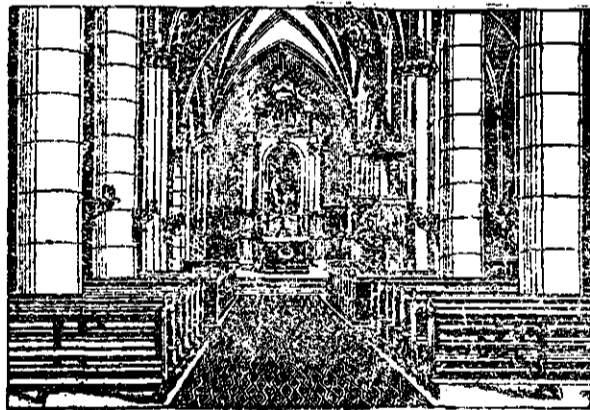
Fondat în anul 1840.

Rosenblüh H. és Társa

ARAD, în colțul pieții Szabadság și a străzii Forray.

Atragem atențiunea on. public asupra marelui și bogat asortatului nostru magazin de materii pentru haine și specialități de mătăasă. Executăm și expedim trusouri complete, dela celo mai simple până la cele mai elegante pentru mirese. Atragem atențiunea on. preoți asupra atelierului de reverenzi, unde se pregătesc reverenzi dela 50 coroane în sus, brăuri pentru preoți dela 10 coroane în sus.

— Serviciu prompt și conștiințios. —

GAÁL JÓZSEF

măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măsărie pentru biserici, școli, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine, Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț.

Martics și Pák

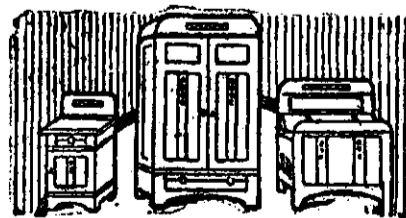
Arad, str. Weitzer János nr. 7. (Palatul greco-cath).

Avem onoare a aduce la cunoștința on. public, că croitoria noastră din strada Andrassy nr. 8 cu începere dela 1 Mai am mutat-o în strada Weitzer János nr. 7 în palatul gr. cat. (mezanin). Aducând aceasta la cunoștința on. public rugăm să fim onorați și pe mai departe cu binevoitorul sprijin al onoratului public. — Cu deosebită stimă:

MARTICS și PÁK,
croitori pentru domni.

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre
Urmasul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învăltoare de masă, matrațe de fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

MINISTERUL FINANTELOR
 Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
 și a Datoriei Publice.
 Datoria Publică.

Nr. 14124 26 Aprilie 1912

PUBLICAȚIUNE

A 4-a tragere la sorti a titlurilor de rentă 4%, amortibilă din a. 1910, împrumutul de Lei 128,000.000 se va efectua în ziua de 19 Mai (1 Iunie) 1912, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 243.500 în proporția următoare:

25 titluri de câte Lei	5.000	Lei 125.000
81 ” ” ” ”	2.500	” 202.500
182 ” ” ” ”	1.000	” 182.000
419 ” ” ” ”	500	” 209.500

707 titluri p. o valoare nominală de Lei 719.000

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Contabilității Gen.
 a Statului și a Datoriei Publice.

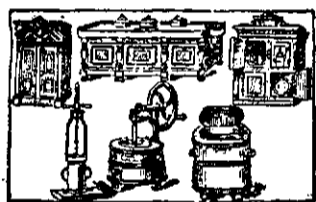
D. Petrovicl.

50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.
 Budapesta VII., Rákoczy u. nr. 64. Telefon: 106—69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevetate și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulație, despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută resinată. Apa de gheață se întrebuințează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

☐ Să nu se confunde cu alte fabricații. ☐

POPPER Testvérek

MAGAZIN DE MODĂ — Arad str. Furray

Surprinde publicul cu cadouri extraordinare de Rusali!

Toți articlii aci înșirați de-o execuție admirabilă le socotește în 20 coroane.

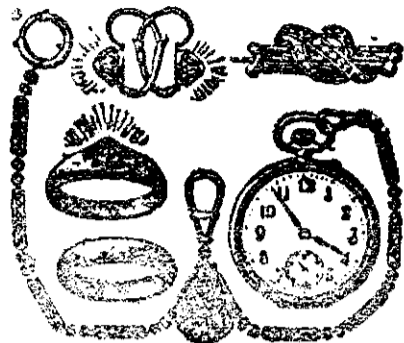
Delin lănos, modern, în formă nouă pentru un întreg rând de haine.

- 1 talie de pânză ori batist brodată cu mătăasă,
- 1 velință de flanel pentru vară, tigru ori turcească.
- 1 serviciu de cafea pentru 6 persoane.
- 1 pereche mănuși lungi de ață.
- 6 buc. bășmulețe fine de mătăasă, batist, ori pânză.
- 1 umbrelă ori ploier negru fin.
- 1 val de pânză fină pentru 6 cămeși femești.

Mare magazin de covoare și perdele.

Expediare punctuală în provincie pe lângă ramburs.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar
 Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță. **Prețuri solide! — Serviciu prompt!**

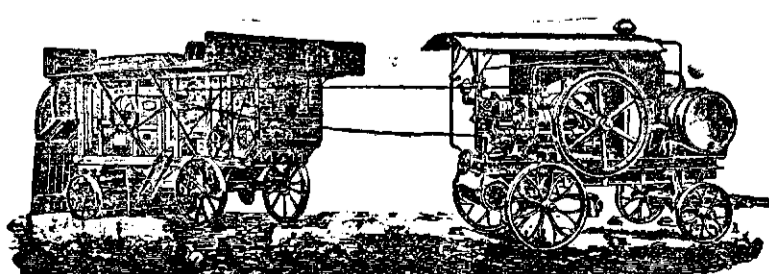
Pregătește: **butoaie, vane** în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu pret convenabil

MARE DEP TI
 FURNISORUL CURȚII R ALE ROMÂNE
WESZELY BELA
 PRIMUL FABRICANT DE BUTOAIE,
 → LIPOVA. ←

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul „Românul”.

Fabrica de mașini și turnătorie de metale **Fürst Antal, Timișoara-Fabrică**
 Ștrul stâng al Begel nr. 11. — (în casa proprie).

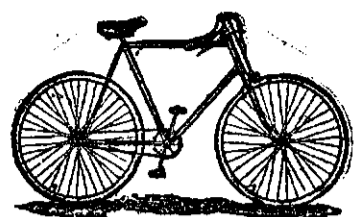
Primește spre lucrare: *diferite piese pentru mașini de abur, în ori-ce mărime. Garnituri complete pentru mori și fabrici de spirt.* Cilindrele se găuresc la fața locului fără desaranjament.

Ori-ce reparație la cazan ori mașini o face în execuție solidă, cu preț foarte ieftin.

Fabrică: *Cazane nouă pentru aburi și dulapuri p. locomobile.* Ciselește și curăță cilindre pentru mori.

BICICLETE de renume mondial:
THE CHAMPION și PREMIER

cu osie campanilă, roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă garanță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, a gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În urma circulației mare unde în toată Auto-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare

Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit-körut 6. Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS
 păpușar,
 — Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de piele, păslă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revinzătorilor li-se dă rabat.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriașilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primește ori-ce lucrări ce se refer la bransa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimite desenul și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferez pietri și nisip în cant. mare.

Petru Moga

patofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Boeskaï nr. 8.

[Lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de **ghete** pentru **domni, dame și copii**, precum și ghetă pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

CORNEL TUNNER

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrassy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Fillala: Vârșeț, str. Deák Ferencz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale
table de marmoră,

statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

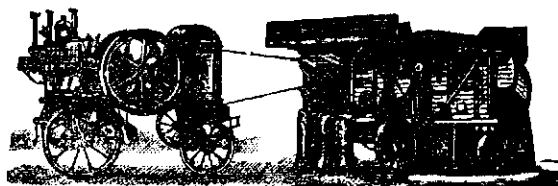
Având un magazin bogat, livrează mai ieftin ca orice concurență.

Lippafüred

cea mai excelentă baie sărată de conținut bogat de acid carbonic și fier lângă Radna-Lipova, în com. Timiș. Sezonul dela 1 Mai—15 Oct. La încrucșarea căilor ferate Maria-Radna—Budapesta—Arad—Teiuș—Brașov și Timișoara, cu gara Maria-Radna, stațiunea finală a motorului Arad—podgorii. Depărtarea dela Budapesta 5 ore, dela Arad 1/2 oră, dela Timișoara 2 1/2 ore.

Cură de apă.

Cele mai ieftine și mai bune băi de oțel și acid carbonic natural. Efect excelent contra reumoi, podagrei, boalelor de nervi, la boale femești, mai cu seamă contra neproductivității de copii, contra boalelor de rinichi și beșică. — Comunicație de tramvai propriu cu cai între acest stabiliment și Lipova, la fiecare 25 minute. (De persoană 20 fil). Locuințe ieftine, mâncări excelente de casă. Situație admirabilă, aer bogat în oxigen, păduri mare, bine îngrijită, cu arbori mari și deși, locuri excelente pentru excursiuni. Mărgăritarul Ungariei-de-sud, plăcuta apă „Apollo”. Cu orice explicații și prospecte servește Direcțiunea băilor.

Putere dinamică
ieftină, foarte potrivită pentru economie și industrie.

Cu locomobilele-Petrolin și motoarele lui Bernhardt

se lucrează pe jumătate mai ieftin decât cu mașinile cu aburi; nu recer mașinist, sunt libere de concesiune, absolut sigure, nu fac fum, nu produc funingine, nici miros.

Stabilimente de pompe de gaz dela 8—100 putere de cai. Actualmente cea mai ieftină putere dinamică. Cheltuelile de mână circa 0.8—2 fileri pe oră. Cereți prospecte dela fabrica de mașini și motoare, privilegiată, ces. reg.

G. BERNHARDTS Söhne, Wien XII, Schönbrunnerstrasse 173.

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu—Nagyszeben, Strada Sării—Salzgasse 37.

Telefon Nr. 47.

Onoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoiască a cerceta, (și fără a cumpăra) MAREA EXPOZIȚIE de totfelul de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se atrage atențiunea asupra Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE de primul rang.

Execuțăm toate lucrările de lipsă la biserici nouă și vechi. — Orice comandă se efectuează prompt, conștiincios, pe lângă deplină garanță și cu prețurile cele mai moderate.

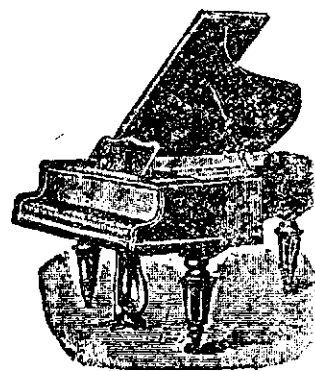
Primul și cel mai mare depozit de pian

W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29.

Liferează: pian, harmonici și pianine, fabricație Bösendorf, Schreighoffer și Förster.

Imprumută pian în condiții favorabile

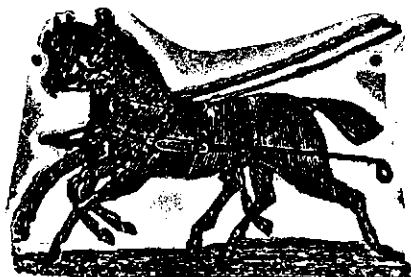
Atelier de curelărie, șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Haltnerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârșobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strâns lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiincios.

Hans Fabritius

inginer

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparații prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestre - - -

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

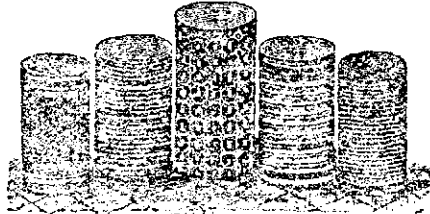
TELEFON 909.

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulator, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

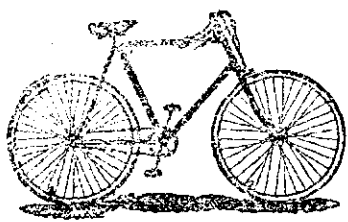
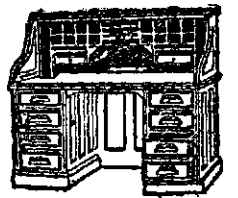
(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

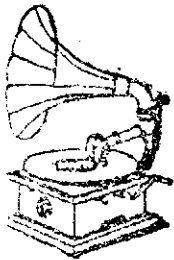
Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

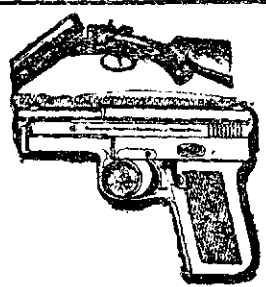
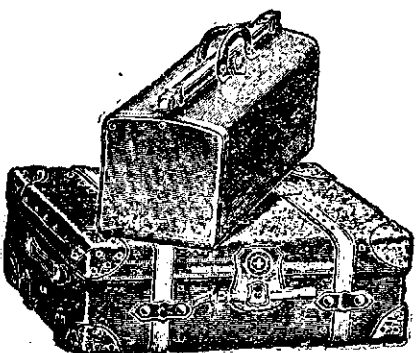
Dacă pentru banii d-tale
voiești să cumperi marfă bună
! pe lângă plățiri în rate !
și dacă eventual ai lipsă de

mașini de cusut, revolvere,
sau orice geamantane pen-
tru călătorie acestea să le
cumperi în ORADEA-MARE
piața Szent László în prăvălia
lui

Kalenda János

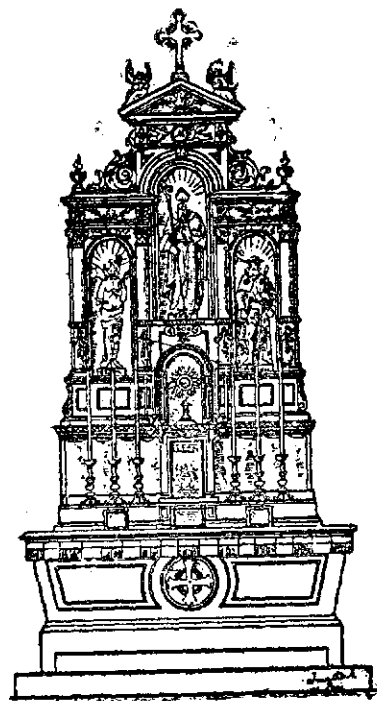
unde se află singurul magazin de renu-
mitele biciclete HELICAL și PUCH. Tot
aci se mai află și mașini de frământat
„IDEAL“, precum și mare atelier pentru
reparaturi.

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.

Atelier pentru aranjarea bisericilor.

Execută: Iconostase, icoane sfinte, fântâni pentru lotoz.
Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici,
sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu
mâna. — Prospecte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

Farmacie

bine aranjată în comună românească, cu stațiune balneară, cu circa 3500 locuitori, e de vândut. Informațiunii dă proprietarul IOSEF WAGNER, Sângeorgiul-român (Oláh Szt. György).

De vândut.

În comuna Uj-Ozora (com. Torontál) se află de vânzare din mână liberă o casă cu prăvălie, cu drept de tot felul de beuturi și trafic. A se adresa lui IULIUS JURCA, comerș. Ujozora.

Un harmoniu.

se află de vânzare foarte bun, tonuri curate și puternice, bile de os veritabil, dulapul din lemn de stejar sănătos, foarte potrivit pentru concert, instruirea corurilor și pentru acompaniament. Doritorii să se adreseze către administrația ziarului „Românul”. 1—10

Econoamă.

Caută un proot dela sate văduv fără copii. Oferte să primesc numai dela proeșec, soții de învățător, de notar, văduvo și fără de copii, sau dela învățătoare; ovodiște necăsătorite.

Să cere ca să știe și să-i placă a conduce economia de casă. Altă economie nici nu port. Adresa la administrația „Românul”.

De închiriat

3 odăi cuină, odaie de scaldă și toate cele de lipsă în zidirea „Românului”.

Legătorie de cărți.

Iustin Ardelean. Arad vis-a-vis de poștă. Primește totfelul de lucrări aparținătoare de această branșă, pe lângă prețuri moderate.

Caut.

o familie cinstită românească, care are un băiat la școli și ar dori ca să învețe mai ușor limba ungurească dacă s'ar învoi ca în schimb să îmi susțină copilul meu în vîrstă de 12 ani, iar eu pe al lor pe timpul cât ține cursul pe anul 1912/1913. Doritorii să se adreseze la administrația ziarului. 3—8

Haine moderne

și ieftine, face croitorul român Nicolae Iosif în Arad strada Deák Nr. 32.

Rog

publicul român din loc și provincă să binevoiască a ne cerea prăvălia noastră de coloniale și delicatose, unde se află cele mai proaspete vinuri, șampanie și liqouri. Vasilio Șirian Arad, Eötvös utca. 3—23

Ce-i ce dorese

să zidească biserici, școli sau alte clădiri în interesul lor fac bine dacă se adresează la măiestrul zidar diplomat Ioan Claiți să se adreseze în József-Főherceg-ut Nr. 1. 3—17

Caut un învățacel

la prăvălie, care să fie din o familie bună și să fi absolvat 1—2 clase civile sau gimnaziale. Doritorii să se adreseze la adm. „Românul” sub devisa „Brașoveanul”. 8—3

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

Babos Béla

SIBIU Bulevardul mic (Kleine Ring) nr. 24.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc.

Gramafone și plăci asortiment bogat

Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță.

Reparaturile se execută conștiințios și artistic.

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână.
- Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola-u. 7.

nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

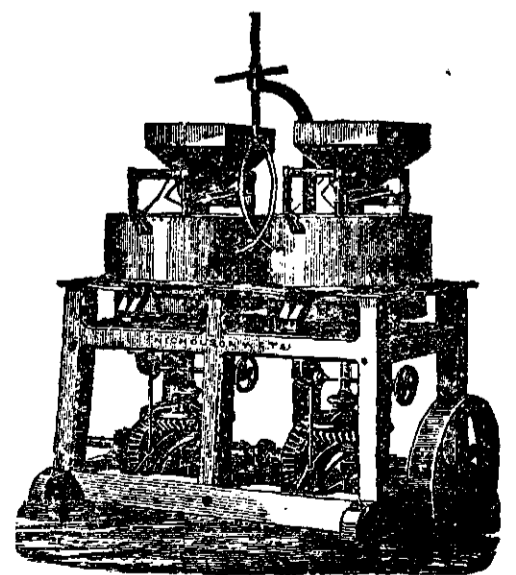
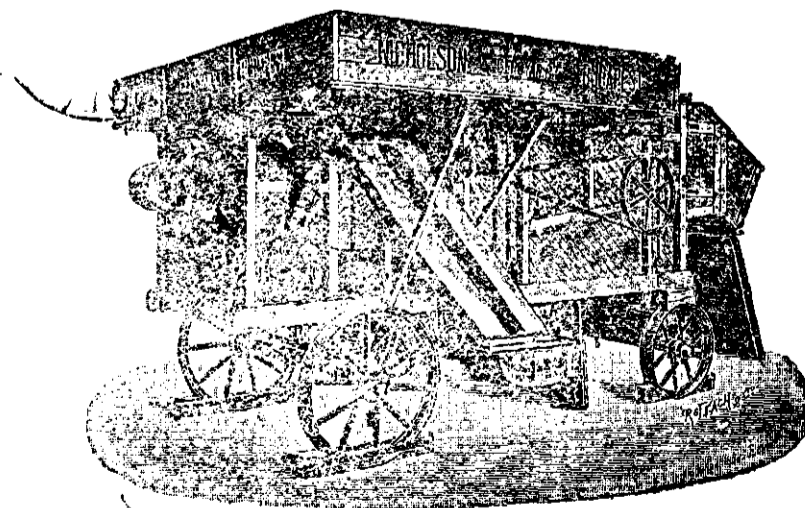
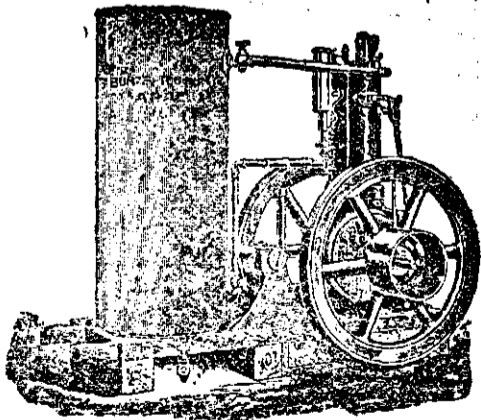
FRATII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuroși, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„Catalog trimitem gratuit”.

PARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.